De Molenvriend

Algemene informatie		
Naam: De Reus Plaats: Gennep Adres: Ottersumseweg 16a 6591 CL Gennep		

Parameters voor de berekening	
Maaiveldhoogte: 13 meter t.o.v. NAP Evt. Belt/Stellinghoogte: 2,9 meter Lengte van het gevlucht: 27,06 meter	Inwinningsjaar hoogtemetingen: 2012 Aantal hoogtemetingen binnen 400 meter: 1993354 Aantal hoogtemetingen die de biotoopnorm overschrijden: 62610

Resultaten - kaarten

Hoogtemetingen die de biotoopnorm overschrijden	Gestandaardiseerde sectorscores
	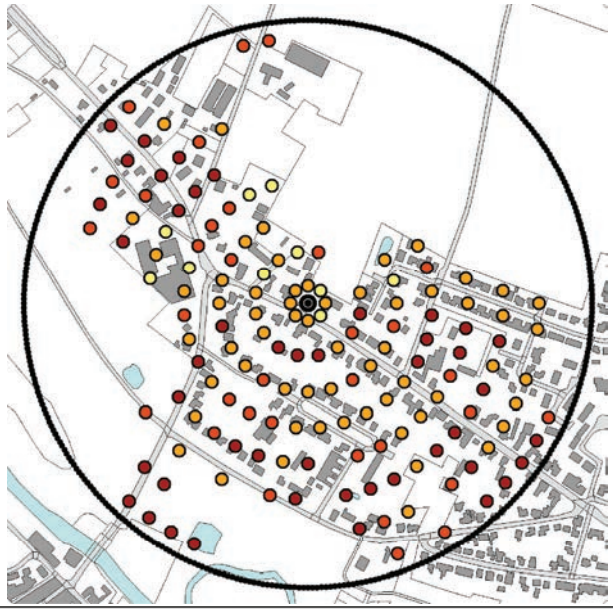

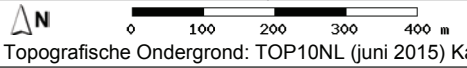

Topografische Ondergrond: TOP10NL (juni 2015) Kadaster

categorie	1	2	3	4	5

sectorscore	1	2	3	4	5

Resultaten - hoofdwindrichtingen

nr. 104

Molenvrienden Land van Cuijk

VERENIGING MOLENVRIENDEN LAND VAN CUIJK

Molenvereniging in het Land van Cuijk en omstreken
www.molenvrienden.nl

BESTUUR

VOORZITTER	Harm van Es	Floralaan 50
	Tel. 0485-578613	5831 TA BOXMEER
SECRETARIS	Nico van den Broek	Cantheelen 125
	Tel. 06-13361153	5431 MA CUIJK
	E-mail: secretaris@molenvrienden.nl	
PENNINGMEESTER	Jan van Riet	Pelgang 1
	Tel. 0485-383551	5841 BJ OPLOO
BESTUURSLEDEN	Martijn van de Hulsbeek	Jan de Kosterhof 10
	Tel. 06-41156032	5845 HD Sint Anthonis
	Mari Goossens	D. Boutsstraat 25
	Tel. 0485-573815	5831 VN BOXMEER

IBAN: NL03RABO0168981858 *onder vermelding adres penningmeester*

MOLENARCHIEF LAND VAN CUIJK *Het regionale molenarchief is ondergebracht in molen "De Vooruitgang" te Oeffelt. Inlichtingen bij John Houben.*

Het werk van de vereniging Molenvrienden Land van Cuijk wordt mede mogelijk gemaakt door:

Beijk Molenbouw bv, Afferden (L)
Bol Adviseurs, Boxmeer
drukkervanderegio.nl, Boxmeer
J. van Haren Diervoeders b.v. Gassel
Van Haren Installaties bv, Cuijk
Havens Diervoeders, Maashees
Forfarmers, Lochem
Molensteenmakerij Hans Titulaer, Plasmolen
Elektro Technisch Buro Nabuurs bv, Boxmeer
Nabuurs Transport bv, Haps

Colofon

DE MOLENVRIEND 104, jaargang 35, nummer 1, april 2019
Lijfblad van de vereniging Molenvrienden Land van Cuijk, opgericht 18 januari 1985.
De Molenvriend wordt gratis toegezonden aan de leden van de vereniging. De contributie hiervoor is minimaal € 15,--. Aanmelden als lid kan bij de secretaris of via de website www.molenvrienden.nl. De Molenvriend is een advertentiemedium. Prijs losse nummers € 1,50.

ISSN 1384 8526

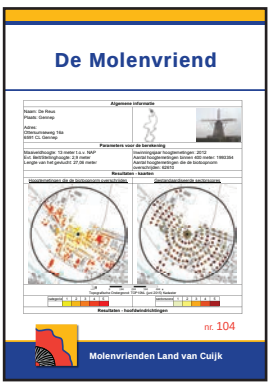

REDACTIE *Mari Goossens* *Aart Mul*
Frans Rademakers *Marko Sturm*
Paul Verheijen

REDACTIEADRES *De Jasmijn 4* *5831 SL BOXMEER*
e-mail: aart.mul@planet.nl
De Erica 2 *5831 RX BOXMEER*
e-mail: j.m.sturm@alumnus.utwente.nl

VERDER WERKTE(N) MEE *Pieter de Haan, Frits Harteman, molenaars Kalkar, Peter Pouwels, Frans Wildenburg*

ILLUSTRATIES *Pieter de Haan, Aart Mul, Peter Pouwels Gerard Sturkenboom*

VOORPAGINA *Inventarisatie van de molenbiotoop van "De Reus" te Gennep*
Bron: bureau Laméris-Huis

In dit nummer

pagina 2	**Colofon**
pagina 3	**In dit nummer**
	Van de redactie
pagina 4	**Mededelingen van het bestuur en agenda**
pagina 5	**Jaarvergadering Molenvrienden** door: Aart Mul
pagina 6	**Lezing Jan de Kleijnen** over de verdwenen molen van Sint Tunnis (Sint-Anthonis) door: Aart Mul
pagina 8	**Molenbiotopen** over de molenbiotoop en moderne technieken om deze in kaart te brengen door: Aart Mul
pagina 11	**Molenstichting Noord-Brabant** door: Aart Mul
pagina 12	**Waterradjes in Süd-Tirol** door: Pieter de Haan
pagina 13	**Waterschapsverkiezingen** door: Aart Mul
pagina 13	**Ledenvergadering Gilde van Vrijwillige Molenaars** door: Aart Mul
pagina 15	**David Rosenkrantz (2)** vervolg over de foto van deze soldaat bij de molen van Nederasselt met dank aan: Peter Pouwels
pagina 16	**Watermolenbiotoop Bovenste Plasmolen** door: Peter Pouwels
pagina 21	**Documentatie Kalkarer Mühle**
pagina 21	**Molens gemeente Heumen** door: Frans Wildenborg
pagina 22	**Marko Sturm 25 jaar molenaar** door: Frits Harteman
pagina 23	**Molens in de regio**

Van de redactie

De voorkant van deze Molenvriend roept misschien in eerste instantie wat vragen op bij de lezer. Een klein plaatje van een molen en verder een plattegrond met een hoop gekleurde stipjes? In deze Molenvriend wordt uitgebreid beschreven hoe met moderne technieken alle molenbiotopen in detail vastgelegd worden, of reeds in beeld gebracht zijn. Een geavanceerde versie van de visuele beoordeling van de molenbiotoop, zoals de redactie van dit blad deze eerder uitgevoerd heeft.
Niet alleen voor windmolens is de biotoop van groot belang, ook bij watermolens speelt het thema biotoop.

Peter Pouwels gaat uitgebreid in op de waterhuishouding van de Bovenste Plasmolen.

Verder brengt de redactie u weer op de hoogte van alle vergaderingen en festiviteiten die in de afgelopen periode plaats hebben gevonden.

Ook hebben we nog bijdragen van over de grens. Zowel uit Kalkar, als over bijzondere watermolentjes in Süd-Tirol.

de redactie

Mededelingen van het bestuur

Ditmaal is de eer aan mij een stukje te schrijven namens het bestuur. Allereerst een korte terugblik op de afgelopen periode. We hebben de jaarvergadering in Sint Hubert achter de rug, waarbij we afscheid hebben genomen van Walter Cornelissen als secretaris. Bij dezen nogmaals hartelijk dank voor alle fantastische jaren in deze functie. Gelukkig is er opvolging gevonden. Nico van de Broek van harte welkom in het bestuur.

Na het officiële gedeelte hebben mogen luisteren naar een zeer interessant verhaal van Jan de Kleijnen over de “verdwenen” molen van Sint Anthonis.

Wat staat er de komende tijd op het programma:
Op het moment van schrijven hebben we de mogelijkheid gehad Marko Sturm te feliciteren met het feit dat hij 25 jaar vrijwillig molenaar is in Beugen op de Martinus. Marko alsnog gefeliciteerd, helaas kon ik er zelf niet bij aanwezig zijn.

22 april staat de jaarlijkse lokale molendag gepland. Dit jaar zijn de molens van Oeffelt,Gennep, Afferden, Heijen en Ven-Zelderheide open. Het programma is zo goed als rond.
Op 10 mei wordt er een excursie georganiseerd naar Feed Design in Wanssum, een mooie mogelijkheid om de moderne veevoederindustrie eens te bekijken. Dan hebben we later in het jaar, te weten 31 augustus, de molenexcursie. Samen met Sabine Hillebrecht proberen we weer een leuke dag te organiseren. Het is de bedoeling dat we bij onze oosterburen enkele molens gaan bezoeken. Hierover later meer.

Tot slot merken wij als bestuur dat de opkomst/ animo voor oa. de jaarvergadering, molenexcursie en molendag minimaal is; wij zouden graag van de leden vernemen wat jullie verwachtingen zijn van de vereniging Molenvrienden land van Cuijk.
Op naar de lente, iedereen plezierige draaiuren gewenst !

Martijn van de Hulsbeek

Agenda

8 mei:	Ontmoetingsavond GVM afd. Limburg,Venrays Museum. Lezing Max Beijk.
10 mei:	Excursie Molenvrienden Land van Cuijk naar FDL, Wanssum.
11-12 mei:	Nationale molendagen
25 mei:	Molenexcursie naar Delft en Schiedam; Stichting Vrienden van de Gelderse Molen
??? :	Voorjaars fietsexcursie Noord-Brabant. (uitgesteld van 20 april)
19 juni:	Ontmoetingsbijeenkomst Molenstichting Noord-Brabant, Giessen
21 juni:	24-uurs draaimarathon, molen Jan van Cuijk. Om 150-jarig bestaan van de molen te vieren (op de langste dag van 2019). Geef je tijdig op bij Stefan Willems om mee te doen!
17-24 aug.:	TIMS symposium 2019, Berlijn. Met pré- en post-tour (12 aug. >> 1 sept.)
31 aug.:	Molenexcursie Molenvrienden LvC e.o., Duitse grensstreek.
1 sep.:	Feest in/bij de molen van Linden-Katwijk
8 sep.:	feest in/bij de molen ‘Rust na Arbeid’ in Ven-Zelderheide.
15-17 sep.:	Herdenking 75 jaar ‘Market Garden, ‘Vrijheid en de molens in de fronlinie’ Omgeving Groesbeek. Expositie in De Bovenste Plasmolen.
6 oktober:	Limburgse molendag

Zie voor veel meer molenevenementen: de websites van De Hollandsche Molen en het Gilde van Vrijwillige Molenaars en van de provinciale en regionale molenorganisaties.

Jaarvergadering Molenvrienden

Een beknopt verslagje van de ledenvergadering van Molenvrienden Land van Cuijk e.o.
Op 6 februari 2019 hield onze vereniging weer zijn jaarlijkse ledenvergadering. Op de vertrouwde locatie, Gemeenschapshuis “De Jachthoorn” in Sint Hubert.
De agenda voor deze vergadering was in januari al door onze secretaris,Walter Cornelisen aan alle leden toegezonden. Aansluitend aan de ledenvergadering was er een lezing van Jan de Kleijnen, van de Heemkundekring “Sint Tunnis in Oelbroeck”, over ‘De verdwenen molen in Sint Anthonis’.

Onze voorzitter Harm van Es kon, kort na acht uur, 21 leden van onze vereniging welkom heten.
Agendapunt 2 was: ‘Jaarrede van de voorzitter’ Harm gaf een beknopte terugblik op een voorspoedig verenigingsjaar 2018. Hij noemde nog in het bijzonder:

- Het verbeteren van de communicatie tussen de leden d.m.v. een groeps-app.
- De noodzaak om aandacht te hebben voor de molenbiotopen, om straks ook te kunnen blijven draaien.
- De biotoop-inventarisatie voor alle 121 windmolens in Noord-Brabant, die medio 2019 gereedkomt, en waarmee iedere molenaar en eigenaar kan zien hoe het er met zijn molen voor staat.
- De financiële situatie van Molenvrienden, en een eventele verhoging van de contributie?
- De bijdrage die uit de RABO Clubkas, die Jan van Riet wist binnen te halen.
- De noodzaak om door te gaan met het zoeken van nieuwe (aspirant) vrijwillige molenaars.
- Ons tijdschrift ‘De Molenvriend’; door molenaars voor molenaars, dus van ons allemaal.

Walter Cornelissen presenteerde voor de laatste keer als secretaris zijn jaarverslag 2018, ook op schrift uitgedeeld. Nog op te vragen bij de secretaris, voor wie er niet was.
Jan van Riet presenteerde zijn financiële overzicht over 2018. Een klein negatief resultaat, vooral door de drukkosten van de molenboekjes, die nog lang niet allemaal verkocht zijn! Dus .... !
Een belangrijk agendapunt was het aftreden van Walter Cornelissen als secretaris en het verwelkomen van Nico van den Broek als zijn opvolger. Harm bedankte Walter namens de hele vereniging voor zijn langdurige inzet als toegewijde secrtaris. Nico van den Broek stuurt nu een verslag van deze vergadering aan alle leden, waarin meer informatie over de besluiten en voorgenomen acties t.a.v. de andere agendapunten en de rondvraag.
Harm kon toen de heer Jan de Kleijnen introduceren en hem het woord geven voor zijn lezing.

Aart Mul

Bloemen voor Walter Cornelissen (links) en de nieuwe secretaris Nico van den Broek (onder)

Lezing Jan de Kleijnen

De verdwenen molen in Sint Tunnis (in Oelbroeck)

Jan de Kleijnen is bestuurslid van de Heemkundekring Sint Tunnis in Oelbroeck. Deze Heemkundekring en Jan de Kleijnen zelf, doen al vele jaren onderzoek naar de lotgevallen van de in 1935 (door sloop) verdwenen standerdmolen, haar eigenaren en de molenaars die daarop draaiden sinds de bouw van de molen in 1801. Daarbij zijn ook vele relaties tussen die eigenaren en de molenaarsfamlies in het Land van Cuijk en zelfs daarbuiten, in kaart gebracht. De Heemkundekring Sint Tunnis in Oelbroeck is bezig met het schrijven van een boek over "De molen van Sint Tunnis", dat waarschijnlijk in de zomer van 2019 zal verschijnen. Zijn lezing voor Molenvrienden Land van Cuijk kon Jan de Kleijnen illustreren met een groot aantal foto's, stambomen, schema's, akten, anekdotes en ander historisch materiaal, dat ook in het boek zal worden opgenomen. Te veel om hier even kort samen te vatten. Maar het boek komt eraan! Het boek zal veel meer bevatten dan wat de titel doet veronderstellen.

Verdwenen standerdmolen van Sint-Anthonis (bron: www.molendatabase.org)

Over de verdwenen standerdmolen aan de Molenstraat in Sint Anthonis is al veel meer geschreven. Veel feitelijke informatie en een goede foto (1932) is te vinden op www.molendatabase.org; nr. 2210. (Afbeelding uit 'Ons Zuiden' van 1932, collectie Frans Weemaes)
Molenaar en heemkundeonderzoeker Peter Pouwels heeft in De Molenvriend, nr. 82 van 2013 ook al een artikel geschreven met de titel: "Molens en Molenaars van Sint-Anthonis." Sindsdien heeft de Heemkundekring Sint Tunnis in Oelbroeck nog veel informatie kunnen verzamelen. Jan de Kleijnen mist echter nog steeds informatie over een periode van 10 jaar. Wie kan hem daarmee helpen?

Het slopen van de molen, in 1935, na 15 jaar stilstand en verval, is voor Sint Anthonis een ingrijpende gebeurtenis geweest. "Het einde van een treurende reus". In het Boxmeers Weekblad van 1935 stond: "Het verdwijnen van de molen laat een groote doode plek open, die nooit meer met zulk een sieraad zal worden aangevuld." Daarbij werd ook een treffend gedicht gepubliceerd:

Ruim honderdvijftig jaar, stond die oude reus daar.
Was een voordeel voor de eigenaar.
Trotseerde steeds het stormgevaar.
Was voor het dorp een pronkjuweel,
Verschafte boer en burger meel.
Eischte aan onderhoud niet veel.
Was dag en nacht in het gareel,
De vergoeding voor dit werk, zoo schoon,
werd hier weer "Ondank 's werelds loon".
Die mooie molen, wat droevig lot.
Die mooie molen, hij ligt kapot.

Toch nog even een beknopte geschiedenis van de verdwenen molen: (bron: www.Molendatabase.org)
Deze verdwenen molen was de opvolger van een

gesloten standerdmolen die in 1656 al aanwezig was. Deze molen was net als die in Boxmeer (De Warande /Molen Derkx, dbnr. 2816) eigendom van Albert van den Bergh, graaf van de Vrije Heerlijkheid Boxmeer. Deze molen werd in 1799 verwoest tijdens een storm, waarbij een molenaarsknecht omkwam tussen de balken.
In 1801 werd opdracht gegeven tot de bouw van de nieuwe molen door de Commissie van Breda, de beheerder van de goederen van de Vrije Heerlijkheid Boxmeer en Sint Anthonis. De laagste inschrijver was Antonius Bex voor de prijs van *f* 5500. In 1813 werd de molen publiek verkocht, waarbij Renier Cleophas met 9913 francs (de Fransen heersten toen) de hoogste bieder was. Deze koop was inclusief het molenhuis, een rosmolen en 102 are akker- en weiland. Na het overlijden van Renier Cleophas nam zijn zoon Willem het bedrijf over. In 1831 verkeerde de molen in goede staat van onderhoud en werkte met twee koppels molenstenen. Pas in 1918 werd Chris Martens de volgende eigenaar. In 1920 werd de molen door Martens alweer doorverkocht aan de Boerenbond. Daarna pachtte de CHV Veghel gedurende 12 jaren de molen om die niet te gebruiken. Na afloop van het contract werd de molen door toedoen van onder meer de Boerenbond in 1935 te koop aangeboden met de mededeling: ‘Slopen binnen 14 dagen’. Enkele dorpsbewoners, waaronder de pastoor, hebben nog geprobeerd de molen te behouden. Alphons van Hulst, een timmerman, kocht de molen voor *f* 270 en zorgde voor de sloop. Molenaarshuis Molenstraat 11 [3?], gebouwd in 1803, staat er nog steeds. Ook hebben de molenaars gewoond op Molenstraat 13 en 8, gebouwd in 1867.

Het boek zal ongetwijfeld een schat aan informatie bevatten. Tot het verschijnen ervan kunt u terecht bij de Heemkundekring, in het ‘Heemhuis’, Breestraat 22, 5845 AV Sint Anthonis. En als u denkt nog iets te kunnen vertellen over de molenaars in de 10 nog missende jaren, neem dan contact op met Jan de Kleijnen via zijn e-mail: jandekleijnen@home.nl of via info@heemkundesinttunnis.nl. Hij zal er dankbaar voor zijn. Onze voorzitter, Harm van Es bedankte Jan de Kleijnen na afloop van deze zeer informatieve en rijk geïllustreerde lezing met een attentie, ook namens alle aanwezigen.

Spreker Jan de Kleijnen aan het woord

Aart Mul

Molenbiotopen

Introductie
In de zomer van 2018 hebben alle molenaars in het Land van Cuijk bezoek gehad van Gerard Sturkenboom. De fotograaf die ten behoeve van het project "Inventarisatie windmolenbiotopen Noord-Brabant", de directe omgeving van onze windmolens kwam fotograferen. Vanaf het maaiveld, vanaf de belt of vanaf de stelling, in alle 8 hoofd-windrichtingen. De molenaars die aanwezig waren hebben van hem uitleg gekregen over dit belangrijke onderdeel van dit omvangrijke project. Hij fotografeerde in Noord-Brabant de directe omgeving van 121 windmolens.
In overleg met hem, met de Molenstichting Noord-Brabant en met ir. Evert Jan Laméris, de ontwerper van deze inventarisatiemethode, geven wij in dit artikel wat meer informatie over dit project, de methodiek en het belang voor de molens en molenaars in Noord-Brabant. De problematiek speelt ook in het Land van Cuijk e.o.

Wat zijn molenbiotopen?
In hoofdstuk 9 van de 'Basisopleiding vrijwillige molenaar' (oktober 2007) worden 34 pagina's gewijd aan de verschillende aspecten van de molenbiotoop, die van belang zijn voor de moleneigenaar en de molenaar. Nog steeds zeer relevante informatie, om de informatie in dit artikel te kunnen plaatsen.
In dit artikel wordt nader ingegaan op de methodiek van de systematische inventarisatie van de biotopen van windmolens, op de bruikbaarheid van de resultaten door de moleneigenaren en molenaars, in afstemming met andere partijen en lokale besturen.

Inventarisatie molenbiotopen: Gerard Sturkenboom (links) op bezoek in Gassel

In zijn artikel 'De molenbiotoop van De Bovenste Plasmolen', geeft Peter Pouwels een goed beeld van de complexiteit van zo'n watermolenbiotoop en van de permanente aandacht en zorg die nodig is om de biotoop te behouden.

Waarom nu aandacht voor Molenbiotopen (welke projecten/acties lopen er al/ hebben er gelopen. En waarom? (Bron: Gerard Sturkenboom, Nieuwsbrief 2019-1, Brabantse Molenstichting,

Molens in het algemeen
Molens hebben, afhankelijk van hun type, wind of water als energiebron nodig om te kunnen draaien en malen. De directe omgeving van de molen (de molenbiotoop) is daarbij van groot belang. Wind en/of water moet voldoende beschikbaar zijn om de molenwieken of het waterrad te doen draaien.
Toen de maatschappij en de lokale economie nog sterk afhankelijk waren van de productiecapaciteit van molens, zijn er wettelijke regelingen vastgelegd om de continuïteit en het beschikbare vermogen van watergedreven molens en windmolens te waarborgen. Het windrecht, de waterschapskeuren en het stuwrecht. Nu molens geen economische functie meer hebben, worden deze oude rechten aangevochten of ze zijn vervallen. Nederland is aanzienlijk 'voller' geworden dan het vóór 1900 was. Hoge bomen en gebouwen houden de wind weg, en waterstaatkundige aanpassingen of graafwerk kunnen een watermolen droog leggen. Een optimale omgeving blijft echter van levensbelang voor het behoud van molens. Immers, rust roest en een draaiende 'levende' molen trekt meer aandacht (bezoekers) en zorgt voor meer draagvlak voor het behoud en onderhoud. Sinds 1980 is de wet- en regelgeving rond de bescherming van de molenbiotoop van windmolens onderdeel van de Wet op de Ruimtelijke Ordening. Vanaf nu wordt de nieuwe Omgevingswet een belangrijk document voor het vastleggen van de omgeving van molens. De Molenstichting Noord-Brabant heeft dus ook bijzonder veel belang bij goede molenbiotopen, en zet daar ook op in. Door directe ondersteuning bij onderhandelingen en planvorming, en door projecten.

Watermolens, een voorbeeld
De pilot Watermolenlandschappen in Het Groene Woud, in de stedendriehoek 's-Hertogenbosch, Eindhoven en Tilburg, is een initiatief van Molenstichting Noord-Brabant. Op 11 september 2018 vond de

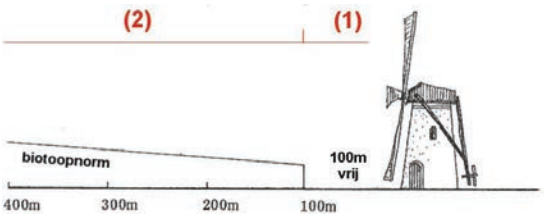

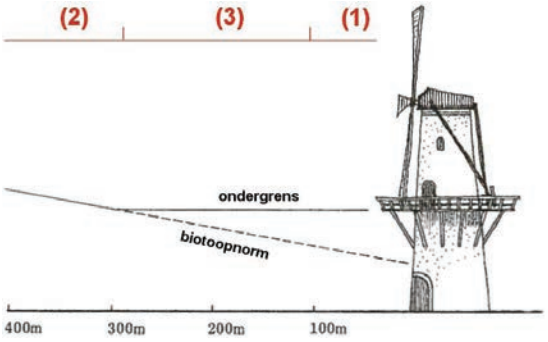

Biotoopnorm voor een grondzeiler (boven) en stellingmolen (rechts)

start van het project plaats in het Erfgoedhuis in Eindhoven. Het doel is het inzichtelijk maken van de waterhuishouding rondom de watermolens, zodat duidelijk wordt waar verbeterkansen liggen. O.a. bij 5 watermolens in het stroomgebied van de Dommel en de Beerze. Goed en optimaal waterbeheer is een lastige zaak, omdat zowel agrariërs, natuurbeheerders én molenaars ieder hun eigen wensen op dat gebied hebben.

Windmolens

In opdracht van Molenstichting Noord-Brabant is recent eveneens een onderzoek gestart naar de biotoop van de windmolens in de provincie. De provincie Noord-Brabant heeft dit gesubsidieerd. Vergelijkbare inventarisaties zijn in de afgelopen jaren al uitgevoerd in Noord-Holland, Zuid-Holland, Gelderland en Limburg. De eindrapporten daarvan zijn op internet digitaal beschikbaar.

Met het eindrapport voor Noord-Brabant, dat medio dit jaar wordt verwacht, wil de Molenstichting Noord-Brabant aandacht vragen voor de situatie ván, en vooral bedreigingen vóór de monumentale molens. Er komt een uitgewerkt biotooprapport beschikbaar voor iedere geïnventariseerde molen.

Als waarborg voor het laten draaien en malen van een windmolen zijn in opdracht van de Vereniging De Hollandsche Molen in het verleden richtlijnen geformuleerd die aan bebouwing en bomen in het gebied rondom een molen hoogtebeperkingen opleggen. Met een oplopende hoogte wordt zo tot een straal van 400 meter vanaf de molen een beschermingszone gekenmerkt. Een uitwerking van de biotoopformule is te vinden op de website van De Hollandsche Molen (zie ook Molenvriend nr. 53). De Hollandsche Molen voert ook de opdracht van de Molenstichting uit. Dit gebeurt volgens de methode Laméris, gebaseerd op hoogtegegevens uit het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN3). Evert-Jan Laméris, die de methode heeft ontwikkeld, weet met nauwkeurige meetgegevens de obstakels in de straal van 400 meter rondom een molen heel visueel te maken. Een voorbeeld daarvan is afgebeeld op de voorpagina van deze Molenvriend.

Hoe werkt de Molenbiotoopinventarisatie?

De inventarisatie volgens de methode ‘Laméris’ is systematisch van opzet. Er moeten veel gegevens uit verschillende bronnen worden verzameld en gecombineerd. De uitvoering is daardoor wel behoorlijk gecompliceerd en vooral heel veel werk! De resultaten zijn objectief, onderling vergelijkbaar, compact te presenteren en goed te communiceren.

Hoe komt de molenbiotoopinventarisatie tot stand?

In dit artikel alleen een globale beschrijving van het proces, overgenomen uit de verschillende openbare bronnen die aan het einde worden genoemd. De basis van de molenbiotoopinventarisatie is een analyse van

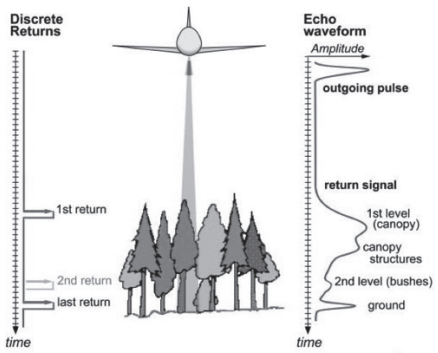

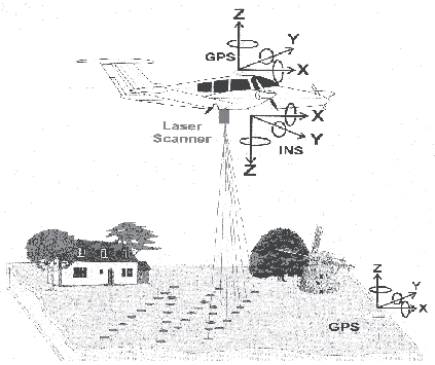

Het principe van laser-hoogtemeting met een vliegtuig of helikopter. (Swartvast GmbH, 2019)

Hoogtemetingen combineren met positie via GPS > Hoogtekaart. (E-J. Laméris)

windhinderobjecten, zoals bomen en bebouwing, in de omgeving van de molen. De windhinderobjecten zijn bepaald via hoogtemetingen, die zijn gemaakt met behulp van een vliegtuig (methode: 'laser-altimetrie', zie afbeelding onderaan vorige pagina).

Van heel Nederland zijn op deze wijze gedetailleerde hoogtemetingen gedaan die uiteindelijk in het AHN-3 (Actueel Hoogtebestand Nederland, versie 3) zijn opgenomen. Mogelijke windhinderobjecten voor molens, zoals bomen of bebouwing, zijn dus ook opgenomen.

De verwerking van de hoogtegegevens uit het AHN-3 volgens de methode-Laméris en de combinatie met 'veldwaarnemingen' ter plaatse, is in de volgende stappen uit te leggen:
Allereerst zijn de exacte locaties van de 121 Brabantse molens bepaald inclusief de hoogte ten opzichte van NAP (Normaal Amsterdams Peil). Dit is gedaan met behulp van Google Maps, de locaties van windmolens uit de digitale topografische gegevens 1:10.000 en met de hoogtegegevens uit het AHN-3 (Actueel Hoogtebestand Nederland).
Vanuit de molenlocaties worden de hoogtegegevens in een cirkel met een straal van 400 meter rond de betreffende molen geselecteerd.
De hoogtegegevens in de molenbiotopen worden met de biotoopformule op basis van de kenmerken van de molens (wieklengte, en eventueel stellinghoogte) geanalyseerd. Hiervoor is gebruik gemaakt van gegevens uit het Nederlands Molenbestand van Eric Zwijnenberg, het molenbestand op www.molens.nl, en www.molendatabase.nl.
Dit resulteert in een kaart met hoogtemetingen van objecten rond iedere molen die de biotoopnorm overschrijden. De biotoopnorm is bepaald met behulp van de algemeen erkende en gehanteerde biotoopformule van de Vereniging de Hollandsche Molen. Op de voorkant van deze Molenvriend staat een voorbeeld voor molen De Reus in Gennep.

In de linker afbeelding is schematisch aangegeven met stippen waar hoogtemetingen de biotoopnorm overschrijden. De mate van overschrijding is ernstiger als een gemeten obstakel verder boven de biotoopnorm uitsteekt. Door middel van verschillende kleuren van geel tot donkerrood is de ernst van de overschrijding aangegeven. De kleuren komen overeen met de kleuren in de kaarten.

Het is ook nodig om de plaats van de obstakels ten opzichte van de molen in de 8 hoofdwindrichtingen te waarderen, om de werkelijke windhinder te bepalen, in relatie tot de heersende windrichtingen.

Voor de acht hoofdwindrichtingen is een score te bepalen. Dit wordt gedaan door de afzonderlijke scores van de sectoren toe te kennen aan één van de acht hoofdwindrichtingen en dan bij elkaar op te tellen.

Hierna worden de scores van de afzonderlijke hoofdwindrichtingen opgeteld tot een totaalscore voor de molenbiotoop, die vervolgens weer wordt uitgedrukt in een beoordeling op de schaal: goed, aanvaardbaar, matig, bedenkelijk en slecht. Na deze stap is een tabel beschikbaar waarin per molen 288 sectoren zijn voorzien van informatie over de molenbiotoop.
De totaalscore van de biotoopbeoordeling wordt dan in één getal uitgedrukt:
0 – 200 goed; 200 – 300 aanvaardbaar; 300 – 400 matig 400 – 500 bedenkelijk > 500 slecht.

Als laatste stap worden er in de acht hoofdwindrichtingen, gezien vanaf de molen, foto's van de omgeving gemaakt. Ook wordt een korte beschrijving van de situatie (veldwerk) toegevoegd. Heel belangrijk om zo alle betrokkenen een goede en begrijpelijke indruk te geven van de situatie.
Uiteindelijk worden alle gegevens, per molen, inclusief de kaarten en foto's, weergegeven in de molenbiotoopinventarisatie. Een document dat een objectief beeld geeft van de situatie.

Als het eindrapport van deze "Inventarisatie windmolenbiotopen Noord-Brabant" beschikbaar komt, zal dat door de Molenstichting Noord-Brabant zeker in haar "Nieuwsbrief" worden bekendgemaakt.
Het bestuur van de Vereniging Molenvrienden Land van Cuijk e.o. is al in gesprek met Ir. Evert-Jan Lameris om hem uit te nodigen voor een lezing waarin hij een persoonlijke toelichting komt geven op het rapport en de totstandkoming daarvan.

Aart Mul

Bronnen:
Vereniging De Hollandsche Molen
Molenstichting Noord-Brabant.
Stichting Monumentenhuis Brabant
Bureau Laméris-Huis Adviseurs, Vlist.
Eerder gepubliceerde Provinciale molenbiotoopinventarisaties.
Basiscursus Vrijwillig Molenaar Windmolens, GVM. Hoofdstuk 9: De Molenbiotoop. (Oktober 2007)
Met speciale dank aan Gerard Sturkenboom voor zijn adviezen en informatie en voor het nu al beschikbaar stellen van enkele van zijn foto's 'op locatie' van molens in het Land van Cuijk.

Molenstichting N-Brabant

De “Molenstichting Noord-Brabant” is een stichting die in 2008 is opgericht door Brabantse molenaars en moleneigenaren, in samenwerking met De Hollandsche Molen en de provincie Noord-Brabant, Erfgoed Brabant en enkele waterschappen, om de Brabantse molens gezamenlijk te kunnen vertegenwoordigen, en het molenbehoud bij de juiste partijen onder de aandacht te brengen. Een belangrijk doel was om de staat van onderhoud van de Brabantse molens te verbeteren. Er werden en worden succesvol fondsen gemobiliseerd, in totaal al ruim € 4,5 miljoen. Daarmee werden een groot aantal ingrijpende molenrestauraties gerealiseerd, ook in Oost-Brabant. O.a. Mill, Linden-Katwijk, Schaijk, Rijkevoort, Cuijk en Gemert. Ook is samen met Erfgoed Brabant een molenconsulent aangesteld om moleneigenaren te ondersteunen bij het opstellen van subsidieplannen en aanvragen van subsidies. (Nu gefaciliteerd door de provincie)
Er is nu een bestuur, waarin regionale bestuurders met interesse voor molens zitten, en een adviesraad, waarin molenaars zitten. Er is intensief contact tussen het bestuur en de adviesraad. De bestuurders benutten hun contacten in het bestuurlijk netwerk van gemeenten, provincie en ook landelijk, om het maatschappelijk belang en de cultuurhistorische waarde van de molens onder de aandacht te brengen. De Molenstichting Noord-Brabant zet zich actief in voor de ongeveer 130 molens die nog herkenbaar in het Brabantse land staan. Zowel voor windmolens als voor watergedreven molens. Doel is het bevorderen van het behoud van molens en van restanten van molens in Noord-Brabant. Niet alleen voor de molens zelf, maar ook de daarvoor wezenlijke omgeving.
De Molenstichting doet dit door regelmatig praktisch overleg, maar ook door visie-documenten op te stellen, die een concrete basis zijn voor onderhandelingen met maatschappelijke organisaties en bestuurders.

In 2010 verscheen het document: “Het Noord-Brabantse Molenbehoud onder de loep”. Recent is een manifest ‘Erfgoed landelijk Brabant’ uitgebracht, om aandacht te vragen voor behoud van het landelijk erfgoed, waarvan molens een belangrijk onderdeel zijn. Nu gemeenten bezig zijn om visies uit te werken in het kader van de omgevingswet, is het belangrijk om daar in een vroeg stadium de waarde van molens onder de aandacht te brengen. Steeds belangrijker wordt daarbij ook de aandacht voor de molenbiotopen, zowel voor wind als voor water. Zonder voldoende wind en/of water, wordt de molen een dood monument. De Molenstichting Noord-Brabant neemt daarom actief deel aan studies, planvorming en projecten voor behoud en verbetering van molenbiotopen, waaronder ook watermolenlandschappen. Goede samenwerking met andere organisaties en belanghebbenden is daarbij essentiëel. (Elders in dit nummer van ‘De Molenvriend’ daarover meer)

Eind 2018 werd duidelijk dat enkele leden van de adviesraad, na meer dan 10 jaar inzet, in 2019 zouden willen terugtreden, Jan Scheirs (voorzitter), Hub van Erve en Bart Tonies, molenaar van de Ravenstijnse molen ‘De Nijverheid’. Hij had grote plannen om zich te gaan inzetten voor een nieuwe bestemming van een leegstaand klooster naast zijn molen. In januari 2019 werd echter een ongeneeslijke ziekte bij hem vastgesteld. Hij overleed op 19 maart.
Gerard Sturkenboom (St.Victor, Heeze) stelde zich beschikbaar om het voorzitterschap over te nemen. Er werd besloten om 4 nieuwe leden te werven, zo mogelijk met een goede spreiding over Brabant.
Paul Terwindt (Moergestel), Willem van Breenen (Hedikhuizen), Jan Molenkanp (Mierlo) en Aart Mul (Boxmeer). Op 7 maart vergaderde het bestuur samen met de adviesraad, in molen “De Hoop” in Bavel, om de vertrekkende leden te bedanken en om de nieuwe leden welkom te heten. Een indrukwekkende bijeenkomst waarbij de zoon van Bart Tonies (ook Bart) zijn toen ernstig zieke vader vertegenwoordigde en namens hem de aanwezigen toesprak.

Ik heb als betrekkelijke nieuwkomer in de molenwereld, toch de taak op me genomen om de molenaars en molens van het “Land van Cuijk e.o.” te vertegenwoordigen in deze provinciale adviesraad. Maar ook om de leden van de Vereniging Molenvrienden Land van Cuijk e.o. nauwer te betrekken bij de activiteiten van de adviesraad en de Molenstichting Noord-Brabant. Jullie gezamenlijke expertise is daarbij van grote waarde.
In de komende tijd zal de biotoop-problematiek en de regionale planvorming m.b.t. behoud van de kwaliteit van het “Erfgoed Landelijk Gebied” belangrijk zijn. Ook in het Land van Cuijk, het Rijk van Nijmegen en Noord-Limburg. Ik reken daarbij op een actieve samenwerking met de molenaars en stichtingen in het Land van Cuijk, en met het bestuur van de “Vereniging Molenvrienden Land van Cuijk e. o.”.

Aart Mul

Waterradjes in Süd-Tirol

In het voorjaar van 2018 waren mijn vrouw en ik twee weken in Süd-Tirol, een Duitstalig gebied in het noorden van Italië, in de omgeving van Merano, of Meran, zoals de stad in het Duits heet. Dit was ooit een mondain Kurort, waar onder andere keizerin Sisi graag verbleef. In de omgeving kun je prachtige bergwandelingen maken.
Wij verbleven in Parcines (Partschins), waar een aardige watermolen stond, de Formermühle. Helaas konden we deze niet bezoeken. Er was ook een boeiend schrijfmachinemuseum (de uitvinder van de schrijfmachine, Peter Mitterhofer, kwam uit Partschins).

Op een aantal van onze wandelingen liepen we hele stukken over zogeheten "Waalwegen", wandelpaden die zijn aangelegd langs de "Waale". Dit zijn kleine kanaaltjes die gebruikt werden om gletscherwater te vervoeren naar lagergelegen gebieden, die vaak door de langdurige zonneschijn snel uitdroogden. De doorstroom van het water in de Waale kan met eenvoudige schuiven enigszins gereguleerd worden. Dat is de taak van de "Waaler", die erop toe moet zien dat het water op de juiste manier wordt verdeeld. In Süd-Tirol lag er honderd jaar geleden nog zo'n 1000 km aan Waale, die water vanaf een hoogte van 3000 meter naar beneden brachten. Zo'n watersysteem is natuurlijk een uitgelezen kans om waterradjes ('Schaufelräder') in te bouwen, die voor tal van toepassingen werden gebruikt, zoals malen, zagen en boterkarnen. Op de bijgevoegde foto's is een meer primitieve toepassing te zien. Deze zagen wij aan de Rablander Waalweg. Het is een 'Waalschelle': Het waterrad tilt met elke omwenteling een hamer op die dan met een klap op een plank valt. Het geluid is al van ver te horen, erg handig voor de Waaler, die aan de frequentie van de klappen kon horen of hij iets aan de doorstroom in het betreffende stuk van de "Waal" moest doen. Er zijn ook versies met bescheiden formaat (koe)bellen.

Pieter de Haan

Watermolen en waterradjes in Süd-Tirol

Waterschapsverkiezingen

In het artikel in ‘De Molenvriend’ Nr. 104 vroeg Rose-Marie Kaanen om steun van de molenaars in het Land van Cuijk e.o. voor haar kandidatuur voor de belangenvereniging ‘Water Natuurlijk’, om zich in het provinciaal bestuur van het Waterschap Limburg in de komende 4 jaar te kunnen gaan inzetten voor water-, natuur-, en erfgoedbelangen, waaronder aandacht voor de biotopen van watermolens in Limburg. Helaas deelde zij me mee dat dat niet helemaal gelukt is. Ze heeft wel 1900 voorkeursstemmen gekregen, maar ‘Water Natuurlijk’ heeft 1 zetel moeten inleveren. Van 4 naar 3. Rose-Marie Kaanen is wel benoemd in de steunfractie voor het Algemeen Bestuur, en hoopt daar toch iets van haar doelstellingen te kunnen realiseren. De belangenvereniging ‘Water Natuurlijk’ is ook aanwezig in het bestuur van het Waterschap ‘Aa en Maas’, o.a. de Brabantse kant van het grondgebied van Land van Cuijk. Daarin was het de tweede partij, maar is het na 20 maart de grootste partij geworden. Nu 7 zetels. De doelstellingen in Brabant en Limburg zijn vergelijkbaar.

Elders in deze Molenvriend kunt u meer vinden over de projecten die vanuit ‘De Hollandsche Molen‘ en de ‘Molenstichting Noord-Brabant’ zijn opgezet en worden uitgevoerd, samen met andere partijen. Een belangrijke doelstelling vanuit de organisaties van (water-)molenaars is het behoud en de verbetering van de biotoop van watermolens, in Noord-Brabant en Limburg. Onze betrokkenheid bij en input in deze projecten is van groot belang voor de toekomst van de watermolen-biotopen.

Aart Mul
(op persoonlijke titel)

Ledenvergadering GVM

De Algemene Ledenvergadering van “Het Gilde van Vrijwillige Molenaars” was op houtzaagmolen ‘De Ster’ te Utrecht, zaterdag 6 april 2019.

De jaarlijkse ALV van ‘Het Gilde’ was goed aangekondigd in de Gildebrief 38-1, van maart 2019.
Daarbij ook het jaarverslag over 2018 met illustraties, en een verwijzing naar de website van het Gilde, waar alle vergaderstukken voor de ALV 2019 konden worden gedownload. Toch de moeite nemen om te gaan? Jawel! Een unieke kans om molenaars uit het hele land te ontmoeten, om persoonlijk contact te hebben met het landelijk bestuur en dat alles op een prachtige molenlocatie.
Ruim 80 molenaars uit heel Nederland waren hiervoor naar Utrecht gekomen. Uit het Land van Cuijk waren dat Nico van den Broek, John Houben, Frits Harteman en Aart Mul. Voor de vergadering was de zaagvloer van ‘De Ster’ van achter tot vóór omgetoverd tot ontvangstruimte, ontmoetingsplaats met bar, en een riante vergaderzaal. Hub van Erve had weer zijn tafeltje met Gilde-artikelen en boeken opgesteld. In de pauzes kon buiten, rond de sleephelling aan de Leidsche Rijn, genoten worden van het prachtige weer en het uiterlijk van deze fraaie molen.
Het officiële programma begon feestelijk met het spontaan zingen van ‘lang zal hij leven’ voor onze voorzitter, Erik Kopp. Vervolgens is onder zijn goede regie en met steun van de andere bestuursleden, met presentaties voor specifieke onderdelen, het programma van de ALV doorgewerkt.

Vergaderen op de zaagvloer

Bij molen De Ster in Utrecht

Bij ieder agendapunt was er ruim gelegenheid voor het stellen van vragen en opmerkingen, die ook door het bestuur serieus beantwoord werden. Gelukkig was er veel goed nieuws te melden, over ontwikkelingen in 2018 en en plannen voor 2019 Ook over de goede financiële positie van Het Gilde.

Enkele belangrijke agendapunten voor discussie waren (even een greep, niet volledig):

- Aanpassingen in de Statuten en het Huishoudelijk Regelement van het Gilde. Formele toestemming.
- De nieuwe website die sinds 4 maart in de lucht is, maar nog wat afwerking behoeft.
- Verbeteringen in de ongevallenverzekering voor mio's en molenaars tot 85 jaar.
- Het opzetten van kopcursussen, o.a. voor houtzaag-, olie en pelmolens. Werkende molens!
- Een vaste wekelijkse rubriek van David Henneveld over het weer op de molen, op de website.
- Verdere uitwerking van de cursus voor watermolenaars door o.a. Kees Kameraat.
- De UNESCO Wereld Erfgoed – het ambacht van Molenaar, conferentie in Nederland in 2020.
- De Biotoopprijs 2018 werd uitgereikt aan Hans van Zoggel voor de molen van Roggel. Namens hem in ontvangst genomen door Jan van Woezik. De geldprijs zal worden besteed aan de molen.
- Hub van Erve kondigde aan dat hij na 20 jaar verzorgen van de webwinkel en het samenstellen van de lespakketten voor mio's, langzamerhand zijn garage weer wil gaan gebruiken waarvoor hij bedoeld was. Hij zoekt nog naarstig naar een opvolger voor deze taak.

Na een voortreffelijk lunchbuffet was het aan Hans Titulaer om de certificaten uit te reiken aan de geslaagden voor de AKG-opleiding 2018. Ook nu weer met een mooie presentatie van de op molens gerealiseerde verbeteringen aan de maalkoppels. Daarna was er gelegenheid om ook de hogere zolders van deze zaagmolen te bekijken. Tenslotte nog een drankje voor 'on the road', of 'in the train'.
Al met al, een gezellige en informatieve dag voor allen die hiervoor naar Utrecht waren gekomen.

De ALV in 2020 zal zijn op de watermolen van Opwetten. Verdere informatie in de Gildebrief.

Aart Mul

Vertegenwoordiging uit het Land van Cuijk

David Rosenkrantz (2)

In ‘De Molenvriend’ Nr. 103, vroegen wij, naar aanleiding van een eerder artikel van Ronald Peters in ‘De Gelderlander ‘van 01-10-2018, of lezers van ‘De Molenvriend’ informatie zouden kunnen geven over de personen op de foto van september 1944 bij De Maasmolen, op zijn toenmalige locatie in Nederasselt. Molenaar en heemkunde-onderzoeker Peter Pouwels reageerde al in januari met enkele antwoorden op die vraag.

Hij stuurde mij het volgende bericht:
“Ik heb de Molenvriend ontvangen en kan jouw vraag m.b.t. **de molen van Nederasselt** gedeeltelijk wel beantwoorden.
*De vrouw op de foto is **Jean Dijkmans,** de vrouw van Lou van Haren; de laatste molenaar op de Maasmolen.*
De drie kinderen zijn de dochters van de molenaar. Ik heb net contact gehad met Sjaan van Leur, een nichtje van deze kinderen, de vrouw op de foto is haar oma. Mogelijk dat zij de namen van de drie kinderen (tantes) kan achterhalen. Ik kende haar omdat ik in 2011 voor haar familie en enkele familieleden van haar uit Canada, een excursie heb verzorgd op de Maasmolen, dit omdat Rob en Frans beide niet konden.

David Rosenkrantz op de Heuvelhof

De plaats waar David Rosenkrantz sneuvelde is de boerderij vlak naast die van mijn schoonouders.”

Peter heeft inmiddels nog veel meer informatie opgespoord, o.a. het ooggetuigenverslag van Theo Ariens. *Molen van Nederasselt: het verhaal van Theo Ariëns (82): ,,Op de foto zie je niet de molen van Overasselt, maar die in Nederasselt. De vrouw is Jean van Haren-Dijkmans, de vrouw van Lou van Haren, ‘de mulder’. De meisjes zijn haar dochters. De oudere meisjes zijn overleden, die jongste weet ik niet, maar die woont in ieder geval niet meer in het dorp”. ,,Wij woonden een eindje van de molen af, in een dijkhuisje. Vader, moeder en veertien kinderen.”*

Peter Pouwels heeft inmiddels een zeer volledig beeld van de zware strijd rond Groesbeek van 17 september tot 2 oktober 1944. Hij heeft ook contact met de neef van David Rosenkrantz (74). Phil Rosenkrantz komt in september naar Groesbeek, om de herdenking van 75 jaar Market Garden hier mee te maken. Ons voornemen is om daaraan in Molenvriend Nr. 105 uitgebreider aandacht te geven

Bron: Groesbeek 1935-1945; G.G. Driessen.De Strijd om “Den Heuvel”; Ben Thissen.)

Veldkruis voor David Rosenkrantz

Watermolenbiotoop Bovenste Plasmolen

Op zichzelf een historisch monument

De biotoop van de watermolen bepaalt voor een belangrijk deel of de watermolen kan draaien, en hoe lang. De biotoop kan betrekkelijk eenvoudig zijn, b.v. een grote rivier, maar ook heel complex, zoals die van de watermolens rond Plasmolen. Deze biotoop heeft bovendien een lange historie waarin veel is gebeurd.

Net zoals wind voor de windmolen, is water letterlijk van levensbelang voor de watermolen. De Bovenste Plasmolen is geheel afhankelijk van het water afkomstig uit de stuwwal ten noorden van de Plasmolen. Deze stuwwallen zijn tijdens voorlaatste ijstijd, zo'n 200.000 jaar geleden, ontstaan. Het ijs breidde zich toen vanuit Scandinavië uit naar het zuiden en kwam hier tot stilstand. Door het enorme gewicht van het ijs werd het eronder liggend pakket rivierafzetting opzijen naar voren omhoog gedrukt; hierdoor ontstond een stuwwal van wel 200 meter hoog. Deze is in de loop der tijd door erosie verlaagd. Doordat de stuwwal opgebouwd is uit schuinstaande lagen zand, grind en leem, kan het regenwater in deze zand- en grindlagen zakken totdat het een ondoordringbare leemlaag tegenkomt. Daar waar de leemlaag aan de oppervlakte komt, treedt het water naar buiten en spreken we van een bron. In het gebied van de St. Jansberg komen we verschillende van dergelijke bronnen tegen, die uiteindelijk samenvloeien tot een beekje. Eenzelfde verschijnsel zien we ook bij de stuwwalen bij Beek-Ubbergen en op de Veluwe.
De beken voeren echter te weinig water aan om een watermolen te kunnen aandrijven, zodoende heeft men in het verleden verschillende beeklopen aan elkaar gekoppeld en zelf sprengen gegraven om voldoende water te krijgen. Hierdoor is een aaneengesloten watersysteem ontstaan dat meerdere achter elkaar gelegen watermolens kon aandrijven. De Romeinen wisten al gebruik te maken van een varen genaamd dubbelloof, als gidsplant voor het opsporen en aangraven van sprengen. Ook werd er wel met de wichelroede naar deze bronnen gezocht. Om toch voldoende water te krijgen om te kunnen malen werden er zgn. spaarvijvers aangelegd en probeerde men tevens een groter verval te verkrijgen, door de beek zo hoog mogelijk tegen de helling aan te leggen, dit zijn de zgn. opgeleide beken.
In de loop der eeuwen is er een uitgekiend systeem van waterwerken aangelegd in het stuwwallengebied van de St Jansberg.

De hoogste toppen van de stuwwal van voormalig landgoed de St. Jansberg, zijn de Kiekberg op 76 meter, en de St. Maartensberg op 66 meter boven NAP gelegen. Het laagste punt waar het water heen stroomt is de Maas, gelegen op ongeveer 10 meter boven NAP.
Het water dat uit de bronnetjes stroomt, hier ook wel sprengen genoemd, is indirect regenwater, dat door de bufferende werking van de zand en leemlagen wel enkele maanden tot een jaar onderweg kan zijn voordat het ergens bij een bron weer na buiten treedt. Een eigenschap van dit water is dat het voedselarm is, en rijk aan mineralen. Door de bufferende werking van de stuwwal treedt zomer en winter dezelfde hoeveelheid water uit met een bijna constante temperatuur van 10 graden. Dit zorgt er ook voor dat deze beken in de winter niet dichtvriezen, wat van levensbelang is voor de ijsvogel die hier foerageert.
Door het uittreden van water uit de stuwwal was onder aan de voet hiervan een uitgestrekt moeras ontstaan met namen als de Geuldert, de Diepen, het Koningsven en het Genneps trufveen. Rond 1950 zijn de laatste stukken ontgonnen en in cultuur gebracht. Een klein gedeelte van de Geuldert tussen de Rijksweg en de stuwwal, is als een soort relict achtergebleven. Hier groeien nog planten als galiaan en gagel.

Waterwerken op de St Jansberg:

1. Bronnen van de Sprunkelbeek ontspringen op de St Maartenberg op 43 m +NAP
2. Groen water, liggende op 32 m +NAP
3. Overloop en maalsluis Groen Water
4. Meetgoot met verdeelstuk Sprunkelbeek
5. Bovenste Sprunkelbeek (opgeleide beek voor bovenslag), liggende op 28 m +NAP
6. Onderste Sprunkelbeek (oorspronkelijke beek voor middenslag), 25 m +NAP

7. Overloop van opgeleide beek naar Molendals vijver
8. Molenhoofd (vergaarbak) met maalsluis voor bovenslag, liggende op 22 m +NAP
9. Losklep in kanjel voor bovenslag
10. Molendals vijver, voor middenslag, liggende op 19 m +NAP
11. Maalsluis voor middenslag
12. Losklep voor middenslag
13. Molenbeek van molen naar vijver Hotel Plasmolen
14. Bron Helbeek liggende in de Helkuil
15. Verdeelstuk naar de Kooi bij de Geuldert
16. Helbeek, liggende op 19 m +NAP
17. Waterval Helbeek, liggende op 19 m +NAP
18. Overloop Molendals vijver naar waterval
19. Verbinding (bypass) tussen waterval en Molenbeek

Bron boven aan de Maartensweg

Ten noorden van de watermolen, vlakbij de St Maartenshoeve, net onder de top van de St Maartensberg ligt op een hoogte van 54 meter +NAP een spreng. Over deze spreng of put schrijft Göbel in een wandelboekje uit circa 1909: “ik sprak daar een vrouw – die weer iemand kende die daar al 80 jaar woonde (dus dan zitten we rond 1830) die vertelde dat de put altijd al water had gegeven. Alleen in heel droge zomers staat het water lager, maar na 2 uur scheen de put altijd weer gevuld te zijn”. Hoe oud deze spreng precies is weten we niet. Waarschijnlijk is deze spreng hier al door de Romeinen gegraven, voor drinkwater voor mens en dier. Tot de jaren zeventig was deze bron nog steeds in gebruik als drinkplaats voor het vee, en tot twee jaar geleden liep er zelfs nog steeds water uit de spreng. Helaas is deze sprengkop door achterstallig onderhoud onder een dik pakket bladeren bedolven en hierdoor gedeeltelijk dichtgegroeid.

De waterloop van de bovenslag

Een klein stukje lager op ongeveer 43 m +NAP ontspringen de bronnen van de Sprunkel- of Sprankelbeek. De naam Sprunkel is afgeleid van ‘sprung’, het plaatselijke dialect voor spreng, wat staat voor een gegraven bron. De oorsprong van de Sprunkelbeek bestaat uit meerdere sprengen of bronnen die samenkomen in het zgn. Groene Water, een stuwvijvertje aangelegd rond 1877 voor de bovenslag van de Bovenste Plasmolen.

In het Groene Water op 32 m + NAP, bevindt zich een sluiswerkje waarmee de hoeveelheid water die nodig is voor de molen geregeld kan worden. Het sluiswerk bestaande uit een stortkoker met overloop en schuif, heeft drie functies; waterslot, overloop en maalsluis. De toevoer van het Groene Water bevindt zich een halve meter onder de waterspiegel, hierdoor functioneert het als een soort waterslot en wordt voorkomen dat er een verstopping door takken of drijfhout in het sluiswerk komt. Via de toegang onder de waterspiegel stroomt het water naar binnen, waarna het over een plank heen gaat, de zgn. overloop, welke ervoor zorgt dat de vijver op peil blijft. Het water valt vervolgens in de stortkoker, 4 meter naar beneden, om zijn weg door een gietijzeren pijp onder de stuwdam door te vervolgen. De hoeveelheid water die nodig is om te malen kan nu geregeld worden door de schuif omhoog te trekken, er ontstaat dan nl. een opening tussen de planken, door deze groter of kleiner te maken kan

Sluiswerkje in het Groene Water

men de juiste hoeveelheid water instellen. Staande op het sluiswerkje kun je over de aarden dam in de meetgoot kijken en precies zien hoe hoog dat het water in de V-goot komt te staan en daarmee de juiste hoeveelheid bepalen.
Via de gietijzeren pijp komt het water in de Bovenste Sprunkelbeek en vanaf daar stroomt het de meetgoot in; dit is een rechthoekige goot met een peilschaal en een V-vormige doorstroomopening waar het water doorheen stroomt. Door de waterhoogte in de V-goot te meten kan men exact het debiet uitrekenen. Onder normale omstandigheden is de waterhoogte in de V-goot 9 cm, wat overeenkomt met een debiet van 18 m^3/h, dit is de hoeveelheid water die de bronnen leveren. Dit is echter onvoldoende om te kunnen malen, hiervoor hebben we minimaal 40 m^3/h nodig, dit komt overeen met een waterhoogte van 0,14 m in de V-goot.

Indien de Bovenste Plasmolen in bedrijf is, zakt het peil van het Groene Water ongeveer 2 cm per uur. Als we stoppen met malen en de sluis weer dicht zetten stijgt het water met 1 cm per uur. De constructie van het sluiswerkje is dusdanig dat we maximaal 50 cm van het Groene Water af kunnen te malen. Het gehele systeem is dusdanig uitgebalanceerd, dat als we 8 uur continu malen en we hierna het geheel 16 uur met rust laten, de vijver weer precies op zijn oude peil is. We zouden op die manier 7 dagen in de week met deze molen kunnen werken, zonder een tekort aan water te krijgen. In de praktijk maakte men vroeger echter veel langere werkdagen en uit mondelinge overlevering weten we dat men dan aan het eind van de week zonder water zat. Indien er dan nog klanten waren die iets te malen hadden, kon men in het verleden, toen de windmolen nog geheel afhankelijk was van de wind, nog wel eens zeggen: “kom morgen maar terug”. Maar toen rond 1900 de windmolenaars niet meer afhankelijk van de wind waren, doordat er stoommachines en verbrandingsmotoren bij de molen geplaatst werden, moest de molenaar van de Bovenste Plasmolen wel meedoen om zijn klanten te behouden. Vanaf 1910 werd de watermolen dan ook uitgebreid met een Crossleymotor als hulpaandrijving.
Deze motor werd echter alleen in drukke tijden bijgezet, en draaide niet langer dan nodig was, want brandstof kost geld! Zodra er weer wat water in de vijver was, werd de motor uitgezet en draaide men weer op water, wat tenslotte niets kostte. Op een van de balken van de steenzolder van de Bovenste Plasmolen staat dan ook de toepasselijke spreuk “Vandaag voor geld, morgen voor niets”.

Achter de meetgoot bevindt zich een verdeelstuk dat het water verdeelt over de opgeleide, Bovenste Sprunkelbeek en de Onderste Sprunkelbeek. Met behulp van een afsluiter kan de gewenste hoeveelheid worden ingesteld. Tijdens het malen van de molen wordt de verdeling zodanig ingesteld dat bijna al het water via de Bovenste Sprunkelbeek loopt. Om te voorkomen dat er schade aan het ecosysteem van de beek ontstaat, blijft een klein gedeelte van het water via de Onderste Sprunkelbeek lopen, zodat deze beek niet droog komt te vallen. Als er niet gemalen wordt met de molen, staat de verdeling dusdanig ingesteld dat er minimaal water via de opgeleide beek stroomt, omdat deze het meest kwetsbaar voor uitspoeling en dijkdoorbraak is.
We vervolgen de 400 meter lange weg die het water via de Bovenste Sprunkelbeek aflegt en komen uit bij het molenhoofd, een vergaarbekken met sluiswerkje voor de bovenslag. Net voor het molenhoofd zit een overloop, deze zorgt ervoor dat het overschot aan water kan overlopen naar het Molendalsvijvertje, zodat het nog voor de middenslag gebruikt kan worden. Het kwetsbaarste is de Bovenste Sprunkelbeek, die het meeste onderhoud vergt. Regelmatig als de opgeleide beek wordt opgestuwd, is er ergens in het 400 meter lange traject wel een lekkage. De oorzaak van deze lekkages is het graafwerk en wroetwerk van de verschillende kleine knaagdieren in het dijktalud. Ook zitten er op sommige plaatsen gaten in de leemlaag waarmee de beekbedding is afgewerkt. Om deze lekkages tegen te gaan is over een lengte van 200 meter een kunststofdoek in de beekbedding gelegd.
Bij het molenhoofd of vergaarbak zit de maalsluis waarmee uiteindelijk de hoeveelheid water voor de bovenslag wordt ingesteld. Uiteraard moet een en ander wel in overeenstemming zijn met de afstelling van het sluis en verdeelwerk bij het Groene Water. Ruim één uur voor dat er werkelijk gemalen kan worden moet de schuif in het molenhoofd geheel worden dichtgezet, en wordt de maalsluis bij het Groene Water getrokken. Hierdoor wordt het water in de opgeleide beek opgestuwd tot het gewenste peil. Een onjuiste afstelling heeft tot gevolg dat men na enige tijd te veel of te weinig water krijgt.
Als de schuif in het molenhoofd geopend wordt, stroomt het water via de kanjel naar het rad toe. Net voor het rad zit nog een klep in de bodem van de kanjel, de zgn. losklep. Door deze klep open te zetten valt het water via een stortkoker, net voor het rad, ruim 7 meter omlaag om vervolgens onder het rad door te stromen. Zodra de losklep gesloten wordt valt het water op het rad, waarbij de bakken gevuld worden, en zo het rad in beweging brengt.

De waterloop van de middenslag

Vanuit Molendals vijver wordt het water via een maalsluis en duiker naar de middenslag geleid. Door de schuif te trekken kan men de hoeveelheid water die nodig is voor de middenslag instellen. Via het korte stukje goot op ashoogte, net voor het rad, kan het water in de bakken worden gebracht, dit is afhankelijk

Historische foto van het Groene Water

van de stand van de bakgoot. Tijdens het malen staat de goot horizontaal, de zgn. 'maalstand', het water valt dan halverwege het rad in de bakken. Als er niet gemalen wordt dan staat de bakgoot schuin in de zgn. 'losstand' dan valt het water vóór het rad ruim 3,5 meter na beneden, om vervolgens onder het rad door de molenbeek in te stromen.
Het Molendalsvijvertje krijgt zijn water o.a. van het Groene water toegevoerd. Via de Onderste Sprunkelbeek stroomt het water naar het Molendals vijvertje. Bij een onjuiste afstelling van het bovenslagwater of bij onvoldoende afname hiervan, stroomt het water van de Bovenste Sprunkelbeek via de overloop ook in het Molendalsvijvertje. Indien er niet gemalen wordt met de middenslag dan stroomt het water van het Molendalsvijvertje via de verbinding met de Helbeek en het watervalletje naar de molenbeek. Zodra er gemalen wordt en het peil van het Molendalsvijverje zakt iets, gaat het water in het verbindingsstuk vanaf de vijver naar de waterval stil staan, om vervolgens de andere kant op te gaan stromen. Hierdoor stroomt het water van de Helbeek naar het Molendalsvijvertje waarbij ook dit water gebruikt kan worden voor de aandrijving van de middenslag van de molen.
Vanaf de waterval, aangelegd door boswachter Kellendonk in 1910, stroomt het water door het kropgat van een molensteen, via een duiker onder de St. Maartenweg door. Via deze zgn. afslagtak of bypass stroomt het water, afkomstig van het Molendalsvijvertje, én het water van de Helbeek naar de lager gelegen Molenbeek. Via een duiker gaat de Molenbeek onder de in 1845 aangelegde Rijksweg Nijmegen-Maastricht (N271) door en komt in de onderste molenvijver van voormalig Hotel de Plasmolen terecht. Vanuit deze vijver stroomt een gedeelte (1/2 tot 1/3) van het water verder via de Mookse molenbeek richting het kanaal, een ander gedeelte (1/2 tot 2/3) stroomt via een duiker weer terug onder de Rijksweg door naar de Kooij. Dit water wordt bewust de Kooij en Geuldert in gelaten, om te proberen de zeldzame moerasvegetatie, die ernstig te lijden heeft van de verdroging van het gebied, te behouden.
Voordat het water van de Mookse molenbeek het kanaal bereikt is er nog een aftakking naar een particuliere visvijver en naar enkele vijvers van een forellenkwekerij. Ten bate van de natuur stroomt een groot gedeelte van het water van de Mookse molenbeek naar het natuurgebied de Kooij en Geuldert. Het overgebleven deel verdwijnt in de verschillende vijvers en wordt grotendeels door inzijging opgenomen in de bodem. Het laatste gedeelte van de Molenbeek bestaat dan ook uit een droge greppel die zijn aansluiting vindt nabij de Schapenwei aan het kanaal dat naar de Maas toe afwatert.

De Helbeek
De Helbeek ontspringt uit de verschillende bronnen onder in de Helkuil, in een zgn. bronnenbos met zéér hoge ecologische waarde. De Helkuil ligt in een dal oostelijk van de molen gelegen op een afstand van ongeveer 750 meter hemelsbreed. Vanuit het bronnengebied van de Helkuil stroomt het water in zuidelijke richting om na 100 meter haaks om te buigen en de hoogtelijn langs de voet van de heuvel over een lengte van 750 m te volgen. Na enkele honderden meter is er een aftak in de Helbeek gemaakt, hier wordt een gedeelte van het water natuurgebied de Kooij ingelaten om uitdroging van de kwetsbare moerasvegetaties hier ter plaatse te voorkomen. De naam de Kooij komt al voor op een Transhotkaart uit 1800 en is een verwijzing naar een reeds lang verdwenen gebruik van dit gebied als eendenkooi. Daar waar de Helbeek de St. Maartensweg kruist ligt het watervalletje waar het water de keus heeft om via de bypass naar de molenbeek te stromen of afhankelijk van het peil van het Molendalsvijvertje hiernaartoe te stromen.

Oude en reeds lang verdwenen waterlopen
Tijdens mijn inventarisatie van de waterlopen in het gebied de Sint Jansberg, waarbij ik gebruik maak van een topografische kaart met een hoogte-aanduiding, valt het mij op dat in het dal van de Bergse put, waar de drie vijvers liggen, de onderste vijver op bijna gelijke hoogte ligt als de Helbeek en het Molendalsvijvertje. Bekend is dat de familie Van Verschuer de bovenste vijver gebruikte voor de drinkwatervoorziening van hun landhuis boven op de St. Jansberg en dat men hier in de winter ijsblokken uit zaagde om deze voor de bijbehorende ijskelder te gebruiken. De middelste vijver werd gebruikt voor het verduurzamen (wateren) van het hout, dit is nu nog te zien aan een zijpad van het bospad dat geleidelijk tot aan het water loopt. De onderste vijver was in de zomer in gebruik als zwembad, hier was op het water een drijvend badhuisje, waarin men kon omkleden en waarvan de bodem gedeeltelijk open was zodat men

van hieruit het water in kon. Als men de hoogtelijnen vanaf de onderste vijver volgt ziet men nog restanten van de oude beekloop in het terrein liggen. Vanaf de onderste vijver liep deze oude beekloop circa 750 meter in westelijke richting om na de Helweg gepasseerd te zijn, aan te sluiten op de Helbeek. Halverwege dit traject liggen nog enkele meer dan 4 meter diep uitgegraven geulen, die eindigen in een thans droogstaande sprengkop.
Aan de onderkant van de Helkuil ziet men nog een aanzet van een bijna 4 meter hoge aarden dam. Nabij de oorsprong van de bronnen vindt men nog resten van dammen waaruit valt af te leiden dat hier in een ver verleden ook drie (stuw)vijvers hebben gelegen. Als we vanaf de drie vijvers circa 900 meter in westelijke richting gaan, komen we bij het Himmeltal uit dat op Duits grondgebied ligt. Ook hier ligt een vijver op nagenoeg dezelfde hoogte als de andere vijvers, de hoogtelijnen volgend liggen er naast het pad nog resten van de oude beekloop.
Wie dit uitgebreide systeem van waterwerken hier ooit heeft aangelegd is niet bekend. Gezien de omvang en de complexiteit van het systeem, zou men eerder denken aan Romeinse oorsprong. Wie anders was in staat zo'n ingenieus systeem te bedenken en aan te leggen!

De vraag rijst, indien de Romeinen dit systeem hebben aangelegd, wat niet bewezen is, waarvoor diende het dan? Voor de aandrijving van watermolens? Rond het begin van onze jaartelling is de watermolen al bekend. De Romeinse historicus en bouwkundige Vitruvius geeft al in de eerste eeuw vóór Christus een beschrijving hiervan. Aangetoond is dat tijdens de Romeinse overheersing van West-Europa al watermolens in gebruik waren in het Moezeldal. Bij opgravingen bij de plaats Lösnich zijn vlakbij een Romeinse villa de restanten van twee watermolens gevonden uit de tweede of derde eeuw na Christus. We weten dat op de Kloosterberg ook een Romeinse villa gestaan heeft uit de tweede of derde eeuw na Christus. Ook bij de Riethorst zijn sporen van Romeinse activiteiten gevonden en tussen Mook en Middelaar zijn verschillende Romeinse grafvelden aangetroffen. Dit alles maakt het aannemelijk dat er toen ook hier al molens aanwezig zijn geweest. Als deze hypothese kan worden aangetoond, dan moeten we onze geschiedenis wat dat betreft drastisch aanpassen, omdat in de lage landen pas rond 800 de eerste watermolen ten tonele verschijnen.

Waterscheiding Rijn-Maas
Aan de noordzijde loopt de biotoop tot aan de waterscheiding Rijn/Maas, die nagenoeg gelijkloopt met de grens tussen de provincies Gelderland en Limburg. Aan de oostzijde wordt de biotoop begrensd door het dal waar de Holle- of Neutrale weg loopt, aan westzijde wordt deze begrensd door het Zevendal, een oud smeltwaterdal. De grens in het zuiden is wat lastiger aan te geven omdat de invloed van de waterwerken langs de Maas verder reikt dan we denken.
Vroeger is door aanleg van dijken en andere waterwerken in de benedenstroom het waterpeil van de Maas dusdanig verhoogd dat de laagstgelegen molens hier niet meer konden draaien en daardoor waarschijnlijk ook verdwenen zijn. Vandaag de dag is de stuw bij Grave bepalend voor de waterhoogte van de Maas en hiermee ook voor de waterafvoer van de molenbeek.

Watergebruik door de eeuwen heen
Eeuwenlang werd het water op de stuwwal gebruikt als drinkwater voor mens en dier, zelfs tot eind jaren veertig werd er onder aan de Plasmolen, bij het watervalletje, nog water gehaald met kar en paard, voor o.a. buurtschap de Biesselt. De Romeinen gebruikten 2000 jaar geleden al water voor hun thermen met warme- en koudwaterbaden. Ook werd het water uit de stuwwal gebruikt voor het aandrijven van de verschillende watermolens en wordt het hiervoor nog steeds gebruikt. Vanaf de zeventiende eeuw maakt men meer dan 150 jaar lang gebruik van water uit de stuwwal voor het vervaardigen van papier. En sinds mensenheugenis gebruikt men ditzelfde schone water om er de was mee te doen. Aan het Molendalsvijvertje lag zelfs een zgn. bleek om de was te bleken. Voor de recreant uit de 20ste eeuw werd het water gebruikt als zwemwater bij Hotel de Plasmolen en voor de roeivijver met roeiboten en waterfietsen. Ook werd het water gebuikt om de visvijvers te voorzien van vers water. In deze vijvers werd o.a. forel uitgezet. Een ander reeds lang verdwenen gebruik van het water was voor de eendenkooi om hiermee eenden te lokken.
In de winter maakte de men gebruik van het water in de vorm van ijs, door er ijsblokken uit te halen voor de ijskelder. Vanaf de middeleeuwen gebruikte men in de winter de vijvers voor vertier op het ijs. Tijdens het uitbaggeren van het Molendalsvijvertje werden als bewijsstukken hiervoor verschillende schaatsen gemaakt van dierlijke beenderen gevonden.
Een andere toepassing van het stromend water is zijn medicinale werking tegen gordelroos en eczeem. Nog niet zo lang geleden kwam er een man vanuit Kessel bij ons op de watermolen die vertelde dat hij elk jaar met Hemelvaartsdag speciaal hiernaartoe kwam om uit het Renneke (Helbeek) enkele flessen met dit water te vullen, tegen bovenstaande aandoeningen. Een zéér oud en mogelijk Germaans gebruik uit een ver vervlogen tijd?

tekst en foto's: Peter Pouwels
voorwoord: Aart Mul

Documentatie Kalkarer Mühle

Van Gerd Hage, van de 'Verein Kalkarer Mühle am Hanseler Tor. e.V.' in Kalkar, Duitsland, ontvingen we een attendering op de publikatie van een zeer gedetailleerde historische en technische dokumentatie van deze bijzondere stadsmolen. Daarbij het verzoek om lezers van 'De Molenvriend' hierover te infomeren.
Deze documentatie van RMDZ (Rheinisches Mühlen-Dokumentations Zentrum) is er één in een serie van 'Technische und historische Dokumentationen'. Hij is recent gepubliceerd en op internet gratis te downloaden. (Let wel: 9.2 MB).
Een prachtig document van 49 pagina's, met een schat aan informatie en veel foto's en tekeningen.
Enkele bij ons goed bekende molenaars van de Kalkarer Mühle hebben meegewerkt aan het tot stand komen van deze documentatie. In het 'Vorwort' wordt vermeld dat molenaars van Kalkar hun opleiding in Nederland hebben gehad en dat de kameraadschappelijke verbinding met de Nederlandse collega-molenaars nog altijd bestaat.
Voor geïnteresseerden staat er op de site van RMDZ *("Mühlen sind Kulturgut"*) nog veel meer moois.

Gerd Hage,
Hans-Michael Altemüller
en Elisabeth Zenses

Link (of scan de code):
https://www.rmdz.de/fileadmin/user_upload/RMDZ_Dokumentation_Kalkarer_Muehle_am_Hanselaerer_Tor.pdf

Molens gemeente Heumen

Van de **w***erkgroep molens van Erfgoedplatform gemeente Heumen, ontving de redectie onderstaand bericht, met het verzoek om dit af te drukken in De Molenvriend.*

Ontwikkelingen molens gemeente Heumen

Al eerder is in *De Molenvriend* gemeld dat de gemeente Heumen het voornemen heeft een of meer molens te verkopen. Met de komst van een nieuw B&W vorig jaar is dit voornemen nu nieuw leven ingeblazen.

Het gaat specifiek om de Joannusmolen (Heumen) en de Maasmolen (Nederasselt). Wellicht zal de Joannusmolen op kortere termijn verkocht worden. Voor de Maasmolen wordt een langer verkooptraject voorzien. Dat heeft te maken met een nog uit te werken projectplan Ecodorp in Nederasselt. Het ziet ernaar uit dat de Zeldenrust (Overasselt) vooralsnog in handen van de gemeente blijft.

De gemeente Heumen is nu eigenaar van alle drie molens: Joannusmolen, Zeldenrust en Maasmolen. In geval van verkoop van een of meer molens zullen er verschillende eigenaren van de molens zijn. Om in die situatie voldoende onderlinge afstemming te waarborgen zal een stichting in het leven worden geroepen, de Molenstichting Heumen. In deze stichting zullen de gemeente Heumen, de nieuwe eigenaren van de molens, en de molenaars participeren.

Frans Wildenborg
Werkgroep molens van Erfgoedplatform
gemeente Heumen
15-03-2019

Marko Sturm
25 jaar molenaar

Naar aanleiding van het 25 jaar molenaarschap van Marko op de Martinus, heeft de redactie mij gevraagd iets over Marko te schrijven over de tijd die wij met hem op de Martinus hebben doorgebracht. Hans en ik hebben lang met Marko opgetrokken en om over hem iets te schrijven zou ik bij wijze van spreken een boek in positieve zin kunnen vol schrijven, maar dan gaat het lijken op een necrologie. Maar daar moet Marko nog hopelijk jaren op wachten. Ik zal het dus proberen om in een paar woorden te schetsen hoe wij Marko op de molen ervaren hebben.

Toen Marko nog een kleine jongen was kwam hij in gezelschap van zijn ouders of mijn vrouw Ria regelmatig de molen bezoeken, zodat hij op zeer jonge leeftijd de molen en ons leerde kennen. Daar hij nogal leer- gierig was, was het een genoegen om hem al vroeg weg wijs te maken, waar we later veel plezier aan hebben beleefd.
Toen hij ouder werd en regelmatig op de molen kwam, waren alle werkzaamheden die nu eenmaal op een molen voorkomen hem niet te veel. Of het nu grasmaaien was of het aanslaan van een roe-wig (inclusief de doorverbinding van de bliksemafleider) het ging hem evenals het malen goed af.

Zijn opleiding liep voorspoedig ondanks zijn niet geringe studie. Zo kwam uiteraard het moment dat hij toelatingsexamen wilde doen. Dat werd gehouden in Geldrop waar het die dag stervenskoud was. Dit was voor hem geen probleem ook het landelijk examen niet.
Na zijn studie vertrok Marco naar het buitenland, maar ook toen liet hij zich regelmatig op de Martinus zien, evenals toen hij weer werk elders in Nederland had .

Aandenken gemaakt door collega-molenaars Pieter Aarts en Harm van Es

Om kort te gaan Marko was voor ons - zijnde langzamerhand op leeftijd- zeer attent en van grote waarde voor de molen. Ook de rondleiding van bezoekers was bij hem in goede handen.

Frits en Ria Harteman overhandigen als aandenken een fotoalbum

Ik zou nog een aantal anekdotes kunnen aanhalen, maar dat is zogezegd niet de opzet van dit stukje.
De laatste jaren zijn wij als molenaar "gepensioneerd", dus zien wij Marko niet meer zoveel. Van onze opvolgers Harm en Pieter hoor ik dat als hij maandelijks een keer in Beugen op de molen werkt alles naar wens verloopt.
Hans en ik wensen Marko nog vele fijne molenjaren toe zowel in Beugen als in Haaksbergen.

We hebben dit jubileum samen met Marko en vele molenaars uit het Land van Cuijk en zelfs uit Kalkar, feestelijk kunnen vieren, in een gepavoiseerde Martinus molen , op zaterdag 9 maart.

Frits Harteman

Molens in de regio

De Nooitgedacht te Afferden

Geen bijzonderheden te melden.

De Martinus te Beugen

De Martinus is het jaar rustig begonnen, dat kwam of omdat er geen wind was, of omdat de molenaar ziek of niet aanwezig was. We liggen dus iets achter op het door ons gewenste aantal enden.
Maar we hebben wel een aantal leuke bezoekers gehad. Om te beginnen hebben we gevierd dat Marko 25 jaar molenaar is op de Martinus, het werd een heel gezellige middag met koffie en gebak onder in de molen. Een aanrader om de onderlinge contacten aan te halen. U leest in dit nummer er meer over.

Verder hebben we ook bezoek gehad van de fa. Goossens, die in opdracht van de gemeente Boxmeer extra aardpennen kwam slaan, zodat de Martinus extra goed tegen de bliksem is beveiligd. Ook hebben we bezoek gehad van de Houtarts, die de molen heeft gecontroleerd op beestjes die er niet horen te zijn. Dit is zonder problemen verlopen. Tijdens dit onderzoek heeft er de hele tijd een ooievaar boven in het gevlucht gezeten, en die heeft de mooie omgeving van De Vilt in zich opgenomen. Hier had ik graag een foto bijgevoegd, maar helaas is de kwaliteit ervan niet goed genoeg.

Marko, Pieter, Aart en Harm

Nieuwe aardpennen voor de bliksemafleider van de Martinus te Beugen (foto Harm van Es)

Korenmolen Jan van Cuijk

Volgens de baard is de huidige Jan van Cuijk in 1860 gebouwd. Uit een historisch onderzoek is gebleken dat dit jaartal niet juist is, want uit oude archiefstukken blijkt dat de uit Venlo afkomstige molenbouwer Van de Steen in 1869 een molen 3 km buiten St. Agatha aan de doorgaande weg naar Cuijk bouwde. De eerste eigenaar is volgens het kadaster Josephus van der Steen (1838-1916). Hij kocht op 21 september 1868 twee stukken bouwland op de ”Kouwenberg” dat eigendom was van vrouwe Oliviera Cavellier van Adrichem, echtgenote van jonkheer Louis van Sasse van Ysselt. De bouwperiode van de molen ligt daarmee tussen juni 1868 en september 1869. De molen wordt in het kadaster opgenomen als

Molen Jan van Cuijk (foto Stefan Willems)

Links en boven:
Boerengemaal op de Bergzicht te Gassel
(foto's Aart Mul)

windgraanmolen onder nummer C913. Tijdgenoten zullen de molen gekend hebben als de "Hagelkruische molen", omdat de molen aan het Hagelkruis lag, aan de weg naar St. Agatha.

Om dit feit te herdenken (150 jaar) zijn we voornemens om op de langste dag van dit jaar, op vrijdag 21 juni om 19:00 uur te starten met een 24 uurs draaimarathon. Het is de bedoeling om deze 24 uren speciale activiteiten te organiseren. Graag doen we een oproep om collega-molenaars en molenaars in opleiding, uit te nodigen om molenaar Stefan Willems te assisteren tijdens deze draaimarathon. Opgeven kan via : molenaarjanvancuijk@versatel.nl

Nu het eerste kwartaal van 2019 er op zit, hebben we al ruim 35000 omwentelingen op de teller staan. Afgelopen maanden hebben we ook met regelmaat tarwe gemalen. Ook leuk om te melden is dat het boek "geleefd van de wind" bijna drukklaar is. Dit boek beschrijft de geschiedenis van Korenmolen Jan van Cuijk, de molenaars en eigenaars en de molens van Cuijk.

Stefan en Bianca Willems

De Bergzicht te Gassel

De 'Brabantse achtkant' Bergzicht te Gassel heeft op de meeste donderdagen gedraaid, en ook gemalen als de wind daarvoor krachtig genoeg was. Dat was helaas niet op alle donderdagen in het eerste kwartaal van 2019 het geval. Deels door het weer zelf, deels als gevolg van de wat te hoog gegroeide bomen in de omgeving van de molen. Dat probleem bestond ook al in de eerste helft van de vorige eeuw, toen de begroeiing rond de molen nog veel lager was, maar de molen voor het diervoederbedrijf, iedere dag productie moest leveren. De toen bijgeplaatste petroleummotor en later ruwoliemotor, zijn echter uit de molen verdwenen toen de elektrisch aangedreven hamermolens beschikbaar kwamen. Die staan nu echter in de diervoederfabriek, niet meer in de molen zelf. Dus creativiteit van de molenaars gevraagd!
Jos hoorde van Jan van Riet in Oploo dat hij een zeer gaaf en goed werkend 'boerengemaal' had staan, dat hij wel zou willen verkopen om in Gassel te plaatsen. Peter van Haren was bereid om deze originele 'Osttiroler Getreidemühle' met stenen van ca. 80 cm Ø, te kopen. De molenaars hebben hem opgehaald in Oploo en met behulp van een heftruck kon hij precies door het luiluik op de meelzolder getild worden. Inmiddels is hij daar geïnstalleerd en werkend. Nu kan ook op windarme donderdagen gemalen worden. Toch echt volkoren molenmeel, van prima kwaliteit.

Vanaf april komen 3 kandidaten voor het proefexamen in mei-juni ervaring opdoen op onze molen.

De molenaars van De Bergzicht

De Reus te Gennep

In het voorjaar van 2018 werd duidelijk dat de eiken baard van de molen in zeer slechte staat was. Het hout was sterk door rot aangetast. Er raakten steeds meer stukken los, die dan ongevraagd naar beneden kwamen. Er is toen besloten om de baard te vervangen. Op 29 mei 2018 is hij door de Fa. Beijk er af gehaald. Vooral Harrie Beijk heeft zich ingezet om

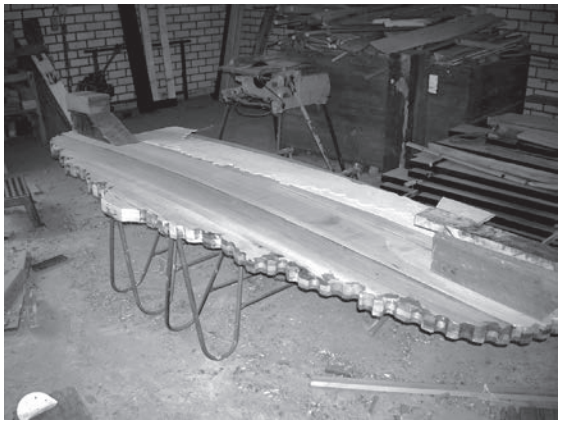

De nieuwe baard van molen De Reus in de werkplaats van de firma Beijk (foto Harry Kaak)

Uitzicht vanuit de kap van "De Reus" zonder baard (foto Aart Mul)

een nieuwe baard te maken, nu van Red Ceder. Wij hebben het maken van de nieuwe baard nauwlettend gevolgd. Het was een heel karwei, maar het resultaat mag er zijn, weten wij al.
Op bijgaande foto is al een beetje te zien hoe hij gaat worden. Begin april zal hij helemaal klaar zijn en naar Gennep gebracht worden. Dan zetten we hem – op de grond – nog even goed op de foto, voor hij door de Fa. Beijk weer hoog aan de kap gemonteerd zal worden. De planning is dat de nieuwe baard bij de regionale Molendag op Tweede Paasdag, 22 April, gemonteerd is en aan bezoekers van De Reus getoond kan worden. We zijn dan wel het riante uitzicht uit de kap kwijt, waarvan we maanden hebben kunnen genieten.

Jan, Harry, Coby, Peter

De Mariamolen te Haps

Van onze enige rietgedekte zeskant geen informatie ontvangen.

De Gerarda-molen te Heijen

Maandag 25 maart kwam een delegatie van natuurmonumenten met paarden en huifkar, naar de Gerarda-molen in het kader van gastheerschap. De paarden lieten wat achter maar de delegatie ook. Waar de paarden het lieten bij stront, was de delegatie zo aardig om bloemen, een verjaardagkalender en map over gastheerschap Maasduinen achter te laten. Voor iedereen een win-winsituatie.
Zij wat geleerd, en ik wat geleerd. Interessant bezoek en wellicht de start van samenwerking.

Verder gaat het prima met de Gerardamolen hoewel we regelmatig niet konden draaien vanwege te harde wind en we andere molens wel zagen draaien. Lees Beugen.

Frans Rademakers

De Joannusmolen te Heumen

Geen informatie ontvangen.
Zie ook de mededeling van de *Werkgroep MOLENS van Erfgoedplatform Gemeente Heumen,* afzender de heer Frans Wildenborg, elders in deze Molenvriend.

De Lindense molen te Katwijk

De molen is met de grote restauratie vogeldicht gemaakt, maar kauwtjes zijn slimme vogels. De kauwtjes zijn weer volop aan het nestelen tussen de kuip en de kruirollen. Voordat we kunnen gaan draaien moeten we eerst de takkentroep tussen de kruirollen verwijderen. Meer bijzonderheden hebben we niet te melden.

Peter Simons

De Korenbloem te Mill

De molen draait zijn rondjes maar verder zijn er geen bijzonderheden te melden.

Peter Simons

De Maasmolen te Nederasselt

Sinds jaar en dag is de Maasmolen al wanwichtig geweest, end 2 is zo'n 10 cm verder door de askop geschoven ten opzichte van end 4. Het gevolg is dat bij weinig wind, de molen regelmatig stopt met end 2 in onderste stand. Werken met gewichten in end 4 en het steeds maar weer aanduwen geeft geen soelaas.

Sinds de droge zomer vorig jaar zijn veel onderdelen in de molen los komen te zitten en bij ons was zelfs het molenwiel achterover gekanteld door het uitvallen van de borgwiggen. Ook de klossen van het halslager op de windpeluw lagen allemaal los. De firma Coppes had het erg druk maar wist de problemen toch nog snel op te lossen. Het vervelende was nu dat het gevlucht haast niet meer rond te krijgen was, als end 2 onder stond. Later constateerden we dat er brede grijze sporen waren te zien op het lager. Het leek wel of de steen was gebroken of dat er losse stukjes tussen de steen en het lager lagen. Ook kon ik nu mijn vinger tussen het lager en de steen steken. Conclusie volgens mij is dat de steen is gekanteld. De molen hebben we buiten dienst gesteld er is 4 weken niet gedraaid. Peter Coppes heeft afgelopen week de as gelicht en de steen naar de steenhouwer gebracht. De windpeluw bleek gescheurd te zijn en de stukken heeft hij met lange bouten weer naar elkaar toe getrokken. De steen werd geplaatst op een nieuw bedje op de windpeluw, keurig in de juiste hoek gesteld en geborgd. De molen draait weer soepel, maar helaas zit er toch nog een hiaat in als dat verd… end 2 weer in de onderste stand staat. Peter denkt nu zelfs dat de as iets is verbogen. Eerst maar eens een tijdje draaien en dan kijken we weer verder.

Met betrekking tot de ontwikkelingen rond het beoogde Ecodorp en de mogelijke plaats van de Maasmolen daarin, is nog niet veel te melden.
Over de ontwikkelingen m.b.t. het voornemen van de gemeente Heumen, om 3 molens te gaan verkopen en een ‘Molenstichting Heumen ’op te richten, plaatsen wij op verzoek van de heer Frans Wildenborg van de Werkgroep Molens een bericht daarover in deze Molenvriend. Dit voornemen is ook recent in De Gelderlander gepubliceerd. Als molenaars zijn we er niet blij mee dat het er nu op lijkt dat de ontwikkelingen van de Maasmolen afhankelijk worden gemaakt van de ontwikkelingen van het ECOdorp. Dit zou kunnen leiden tot een ernstige vertraging in de verkoop en de toekomstplannen met de Maasmolen. Wij volgen de ontwikkelingen nauwgezet

Rob Snel

De Vooruitgang te Oeffelt

Op de Vooruitgang in Oeffelt zijn in opleiding: Aart Mul (Boxmeer), Piet Verbiesen (Groesbeek) en Pieter de Haan (Cuijk). Piet Verbiesen gaat op voor de toelatingsexamens in het voorjaar.

Het hekwerk is vastgezet met ijzeren spijkers. Deze zijn na 30 jaar aan het doorroesten. Voor nood worden losse verbindingen vastgezet met boutjes. Aangezien personen van 100 kg in het hekwerk moeten klimmen is dit een onveilige situatie. De molenmaker heeft het hekwerk opnieuw vernageld.
Verder zijn er in het kader van de veiligheid trapleuningen en een schuifluik op de kapzolder aangebracht.

Op 22 april zullen wij open zijn en draaien, in het kader van de regionale molendag Land van Cuijk.

John Houben, Theo van Bergen, Sonja Middelink

De Korenbloem te Oploo

Met oudjaar stond een batterij carbidkanonnen op de molen gericht. De molen werd als richtpunt gebruikt voor de weggeschoten ballen. Zo erg, dat de politie eropaf is gestuurd. Achteraf blijkt, zelfs tot verbazing van de burgemeester, dat de omgeving van de molen als gedoogplek is aangewezen voor het carbidschieten. Hierover is het laatste woord nog niet gesproken!!

Aart Mul loopt een aantal zaterdagen stage op onze standerdmolen. Hij kan zo goed het karakter van een standerdmolen ervaren.

Zoals ik (Jan van Riet) in ons vorige bericht al aankondigde, is het bestuur van onze Molenstichting gewijzigd. Als medeoprichter en meer dan 25 jaar secretaris mag ik het nu vanaf de zijlijn aanschouwen. Eerlijk gezegd, jeuken mijn handen want er blijven toch wel zaken liggen!

Eindelijk en pas na enkele klachten van omwonenden en passanten wordt de verlichting op de molen bekeken. Naar voorbeeld van de verlichting op de molen van Rijkevoort, heeft een bedrijf opdracht gekregen een offerte te doen. De nieuw aangeplante heg dient als konijnenvoer. Ongelofelijk hoe een aantal wilde konijnen hun passie voor de molen botvieren. De heg wordt dus kaalgevreten, het gazon gemaaid en het stikt van de kuilen. Resultaat is nu dat er geen afdoende bescherming rond de molen is. Met rood/wit lint proberen we het zaakje nog een beetje af te schermen.
Onlangs is er inspectie geweest van de specialisten van Bureau Groen voor het opstellen van de PIP-plannen (periodiek instandhoudingsplan) voor de periode 2020-2025. Het gebied binnen de draaicirkel van het gevlucht behoort ook tot de molen, dus het konijnenverhaal komt ook hierin.

Voor de komende tijd zijn alweer een aantal excursies gepland. Aan belangstelling sowieso geen gebrek, er is altijd wel aanloop.
We wachten nog op de verfrissende schilderbeurt. Voor de blijkbaar noodzakelijke omgevingsvergunning moet een deskundig bedrijf de lettersjablonen en sjablonen van ornamenten aanleveren. Offerte loopt,

De konijnen vermaken zich prima rond de nieuw aangeplante heg bij de Korenbloem in Oploo (foto Aart Mul)

wederom extra kosten en tijd dus!
Sabine heeft alle bovenwielkammen en de staven van het lantaarnwiel weer netjes en zorgvuldig in de was gezet. Nu kan Sabine weer verder met het repareren van een berg zeilen.

Molenbouwer Beijk heeft het bovenwiel weer vakkundig gericht en de bovenwielwiggen nieuw vastgezet en geborgd. Het wiel was enigszins "ontspoord" na de lange hete zomer van vorig jaar. Ook het varkenswiel zit weer recht en vast.
Het weerbericht houden we, zoals gebruikelijk, goed in de gaten. Als de wind iets te ruig is, blijft onze oude molen mooi aan de ketting.

De watermolen te Oploo

De gezamenlijke opleidingscoördinatoren van de afdelingen Brabant en Limburg hebben voor het toelatingsexamen tot het landelijk examen onze molen gevraagd als examenmolen. Op 20 april hopen Annemie Driessen en Rens Dullaart te voldoen aan de gestelde eisen.
Ter voorbereiding komen ze een aantal keren op de molen oefenen. De molen is hiervoor helemaal opgekuist en het maalwerk weer in orde gebracht. De kandidaten moeten voor hun vaardigheden ook een beetje kunnen malen. Het is lang geleden dat er een korreltje graan tussen de stenen heeft gezeten.

Ook de watermolen heeft meegelopen in het opstellen van de PIP-plannen. Waar bij de windmolen de draaicirkel van het gevlucht van belang is voor de molenomgeving, is dit bij de watermolen het gebied tot 6 meter uit de gevel.
Mooi dus, we zitten altijd met het onderhoud van de brug te klooien, nu hij dus tot de watermolen behoort, is deze ook subsidiabel en als zodanig meegenomen in de plannen.

Dit jaar gaat Tôntjesdag niet door. Dit vanwege het grote aantal evenementen in Oploo. Wat er wel komt en wat u gerust kunt noteren in uw agenda, is 7 augustus. Dan komen rond 10.00 uur een aantal zéér oude (1914 en ouder) motoren een pauzeplaats houden bij de watermolen. Het zijn de deelnemers van de Dutch Anglo Reliability Trial. Een internationaal evenement met waardevolle motoren.

Bij de onderhoudswerken aan de molenbeek is gebleken dat het krooshek helemaal rot is. Het is daarom uitgenomen. Om meedrijvend vuil tegen te houden gaan we nu tijdelijk een aantal stammetjes (sparren) plaatsen in afwachting van een nieuw krooshek.
Met oudjaar was de watermolen een prettig verblijf voor de volleybalclub VCP als distributiecentrum voor hun oliebollenactie.

Sabine, Theo en Jan

De Zeldenrust te Overasselt

De maand januari begon voor ons met een plekje te zoeken waar we de ster voor 11 maanden konden wegbergen. Vanaf 1e advent hebben we de ster in het gevlucht gehad. Met behulp van ongeveer 100

Brandweeroefening in Overasselt (foto Wilma en Nico van den Broek)

Schoolklas op bezoek in Overasselt (foto Wilma en Nico van den Broek)

meter verlengsnoer konden we vanaf het huis van Mieke Arts, voormalig molenaar van de Zeldenrust, stroom naar de molen brengen. Het verlengsnoer werd ons geleend door aannemersbedrijf Cuppens uit Nijmegen.
We hebben vele leuke reacties hierop ontvangen.

Van het tijdelijk stroompunt in de molen gebruik gemaakt om alle kammen te wassen. Toen we hier over spraken waar anderen bij waren, bood een dame uit Cuijk ons een aggregaat aan. Ze had geen idee of dit nog werkte maar we mochten hem komen ophalen. Dit uiteraard gedaan. Daar deze te weinig vermogen had, hebben we hem verkocht, in samenspraak met de gulle geefster, en een zwaarder aggregaat ervoor teruggekocht.

In februari een groep van basisschool de Zilverberg uit Overasselt op bezoek gehad. We hadden ze gewaarschuwd dat het in deze periode erg koud kan zijn op de molen, dat we geen enkele voorziening hebben en dat het misschien beter is om in mei te komen wanneer de buitentempratuur wat hoger is. Maar nee, deze stoere leerlingen wilden per se eind februari komen. Laat het nu prachtig weer zijn, zonnetje en wat wind. We hebben het getroffen, mooi weer en een enthousiaste groep.

Op maandagavond 11 maart hadden we brand en gewonde mensen in de molen. De brandweer had voor een oefening de molen als locatie uitgezocht. Voor hen was het een leerzame situatie daar ze te maken kregen met kleine ruimten, en steile trappen. We kunnen ze vaker op de molen verwachten. Dit vinden we uiteraard goed zolang het maar voor een oefening of bezoek is.

Wat onderhoud betreft zijn we niet veel opgeschoten. We hadden graag gezien dat de roeden doorgehaald waren en de buitenste steekband op zijn plaats was gezet, maar hier heeft de molenmaker geen tijd voor vrij kunnen maken.
In januari zijn de kruipalen vernieuwd en twee extra bijgeplaatst. Van de oude palen zijn er maar twee behouden, de anderen waren erg slecht. Tijdens de stormachtige dagen in maart hebben de kruipalen hun dienst bewezen.
Ook niet onbelangrijk zijn de langere grondpennen t.b.v. de bliksemafleiding. Hierdoor kan de eventuele inslaglading goed weggeleid worden in de grond.

Wat ons nu rest zijn de gebruikelijke onderhoudsklussen, en regelmatig met de molen draaien.

Nico en Wilma van den Broek

De Bovenste Plasmolen

In de eerste drie maanden van 2019 was de Bovenste Plasmolen niet geopend voor bezoekers (winterstop watermolen). Er is wel gewerkt aan het onderhoud van de waterlopen, om op Tweede Paasdag weer te kunnen draaien.

Expositie Plasmolense schilders op de Bovenste Plasmolen
Tijdens de open dag van de Bovenste Plasmolen op Tweede Paasdag 22 april 2019 zal de molen in werking zijn en is een klein aantal werken uit de collectie van Stichting Jacques van Mourik te bezichtigen. Het betreft een combinatie van werken van hedendaagse kunstenaars naast de werken van de ‘vroegere’ kunstenaars.

De schilder **Jacques van Mouri**k (1879-1971), een Amsterdamse notariszoon, wordt beschouwd als de grondlegger, de nestor van het schildersdorp Plasmolen. Hij had Plasmolen tijdens vakanties met zijn ouders leren kennen en ging er rond 1900 wonen. De

herberg in Plasmolen was een trefpunt voor de houthakkers, stropers en heikneuters en de jonge schilder voelde zich tussen hen op zijn plaats.

Uit de eerste periode (1908-1932) van Van Mourik in Plasmolen is weinig bewaard gebleven. Hij schilderde toen vooral grote romantische landschappen en maakte daarnaast portretten en afbeeldingen van de mensen in zijn omgeving. In de tweede periode (1932-1947) stond de mens centraal in zijn werk en maakte hij vooral figuur- en karakterschilderingen, waarbij zijn voorkeur uitging naar eenvoudige landarbeiders, landlopers, zigeunervrouwen, en meisjes van de straat.

Aan het eind van de tweede wereldoorlog lag Plasmolen in de frontlinie. Bijna het hele oeuvre van de Plasmolense schilders ging verloren en hun huizen werden verwoest. Op de plaats van zijn torenhuisje bouwde Jacques van Mourik een nieuw onderkomen en ging als een bezetene zijn verloren gegane werk opnieuw schilderen uit zijn herinnering of naar foto's. Jacques van Mourik realiseerde zich dat Plasmolen onherstelbaar was veranderd, de ongereptheid van de natuur was verdwenen.

Het is onze bedoeling om rond september een grotere expositie te organiseren in De Bovenste Plasmolen, met als thema: "75 jaar vrijheid en de molens in de frontlinie." Dit als onderdeel van de herdenking van 75 jaar Operatie Market Garden, rond Groesbeek en De Plasmolen. Daarover meer informatie in De Molenvriend Nr. 105.

Peter, Theo, Karel

De Luctor et Emergo te Rijkevoort

December 2018 de kerstverlichting verder aangepast en de molen hiermee opgetuigd. Het was zo´n succes dat we weer extra gesponsord worden om dit nog uit te breiden. Dus daar kunnen we, nu de versiering is gedemonteerd, een heel jaar aan gaan werken.

De gemeente heeft Erfgoedadviesbureau Groen de opdracht gegeven, het PIP-plan en de meerjarenplanning voor onze molen op te stellen. Daarvoor bezocht Camiel Damen van dat bureau eind januari de Luctor et Emergo. Voor de gemeente hebben we, via de stichting Molens gemeente Boxmeer ons jaarverslag weer ingediend. De meeste info staat reeds vermeld in de Molenvriend. Wel wil ik even de draaigegevens over dit jaar vermelden.

Opengesteld	37 keer
Draaiuren	121
Manuren	250
Bezoekers	167
Gemalen	660 kg
Omwentelingen	31150

We zijn veel minder open geweest en hebben een zomer met weinig wind gehad. Moesten met Van Bussel toch vaak 4 volle opzeilen.

Tijdens de carnaval, zaterdag tot woensdag, de molen in de vreugd gezet met vlaggetjes. Het was nog wel spannend vanwege de eerste voorjaarsstorm op maandag. Maar de molen heeft het goed doorstaan. Inmiddels heeft de houtdokter, firma Van Lierop, de molen weer op houtborende insecten gecontroleerd. We hebben het restant aan graan van Mat Albers erdoor gedraaid en afgevoerd. Omdat onze steen niet goed strijkt hebben we hem nu opengelegd. Hij zag er in eerste instantie goed en erg schoon uit, wellicht omdat we de laatste tijd alleen het graan gebroken hebben tot kippenvoer. Dat is weer het volgende karwei. Zo blijf je bezig.

Mari Goossens

De Heimolen te St. Hubert

Zoals in Molenvriend no. 103 op een foto te zien was, zijn tijdens het verschijnen van het blad de werkzaamheden aan kammen en staven gestart. De firma Beijk heeft de klus snel geklaard, in 1 week met

Molen Ven-Zelderheide met geschilderde staart (foto Aart Mul)

4 man is alles weer gerepareerd. Van het spoorwiel zijn alle kammen vervangen en tevens zijn enkele dammen gelijmd. Van het steenrondsel zijn enkele staven vervangen en dit is weer uitgericht. Boven in de kap zijn van het bovenwiel een tiental kammen vervangen en zijn alle kammen eruit geweest die opgevuld waren met zeildoek. Dit zeildoek zat aan beide kanten (zowel druk- als andere zijde). Door overal aan de drukzijde het zeil te verwijderen klopte de steek van de kammen niet meer. De steek van de kammen is nu ook allemaal kloppend gemaakt door hier en daar wat hout te verwijderen. Ook is het bovenwiel weer opnieuw uitgericht. De bovenschijfloop heeft enkele nieuwe staven gekregen. Nu alles weer klaar is, loopt het gaande werk weer als een zonnetje. Na de reparatie is Arjan Rijkers van Beijk op een zaterdag langsgekomen om het malen te testen. Hij had zelfs voor enkele zakken tarwe gezorgd. Het malen ging zonder problemen en hopelijk blijft het gaande werk voor lange tijd zonder problemen werken.

Walter Cornelissen

De Rust na Arbeid te Ven-Zelderheide

De molen heeft in de afgelopen maanden maar weinig kunnen draaien, gegeven de beperkingen van de molenaar. Maar het dorp en alle passanten hebben wel kunnen genieten van de aanblik van de eind vorig jaar geheel nieuw geschilderde staart en schoren. De foto daarvan hadden jullie nog tegoed. De molen zal op Tweede Paasdag open zijn met een expositie, en draaien met de molenaars Sabine Hillebrecht en Klaus von Elsbergen.
Voor september (waarschijnlijk 8 september) is een groot molenfeest in voorbereiding. Nadere info volgt.

Ludger Pauls

De Hamse Molen te Wanroij

Zoals jullie wellicht weten, zijn de stenen van de voormolen erg slecht. De molenmaker heeft deze inmiddels bekeken en gaat een prijsopgaaf maken voor de gemeente, tevens is Bureau Groen op de molen geweest voor het PIP-plan.

De 'slechte' planken van de kast van de Hamse Molen zijn inmiddels vervangen. Het schilderwerk kan worden voltooid zodra de daarvoor noodzakelijke verguning is verleend (foto Aart Mul)

26 maart mogen we ruim 80 kinderen ontvangen van basisschool Leander in Sint Anthonis. Ook hebben we de afgelopen periode weer de nodige zakjes meel verkocht. De restauratie wat betreft het vervangen van de planken op de kast ligt nog stil, hopelijk wordt dit snel opgepakt zodat de schilder ook aan de slag kan. Verder heeft Jos met zijn zoon de elektra in de molen inmiddels helemaal vernieuwd en afgerond, dit ziet er voortreffelijk uit, perfect uitgevoerd!

Jan Selten, Jos Verberk en Martijn van de Hulsbeek

Bij overname van artikelen en/of foto's, auteur en eventuele bron(nen) vermelden. Tevens hiervan melding maken bij de uitgeefster of redactie van dit blad.

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden artikelen niet, danwel ingekort te plaatsen en stelt zich niet aansprakelijk voor eventueel gemaakte fouten of anderszins ontstane ongemakken.

www.boladviseurs.nl

bol

- Accountancy
- Fiscaal
- Juridisch
- Corporate Finance
- Internationaal
- HRM

BEIJK

molenmakers
boutrestaurateurs

Beijk Molenbouw BV
Rimpelt 15a, 5851 EK AFFERDEN
tel. 0485-531910, fax 0485-532305
www.beijk.biz

MOLENSTEENMAKERIJ

HANS TITULAER

voorheen
HEINRICH VAN HEES

Alle soorten molenstenen, scherpdienst, afstellen,
maaltechnisch advies.
Onderhoud aan oliestenen en pelstenen.
Restauratie van stenen en maalstoelen.
Kweernen, wrijfstenen, demo-steentjes.
Kneus- en scherphamers.

www.molenstenen.nl

Werkplaats: Eendenpoelseweg 6a, 6581 AB Malden, Nederland
Tel.: 0031 (0)24 696 36 54 / 0031 (0)6 53 66 76 86
E-mail: molensteenmakerij@planet.nl

Powered by HAVENS Since 1845

Voor ieder dier het juiste voer!
www.havens.nl

Meer informatie?
Tel.: (0478) 638 238
info@havens.nl